

ГОДИНА XXVI, БРОЈ 50, ЗРЕЊАНИН
ЈУН 2023

Из старих бројева.....	3
Награде и такмичења.....	8
Резултати 18. Окружног ликовног конкурса за децу и младе.....	9
Д. Ђорђевић, Осамнаеста изложба ликовних радова ученика средњих школа.....	10
Д. Ђорђевић, Пет година од увођења изборног програма Уметност и дизајн.....	10
А. В. Романов, Зрењанин.....	12
С. Домазетовић, Мали кустоси велике приче.....	14
Т. Zelenak, Моја slobodna zona	15
О. Костић, Ј. Робал, Учешће на кампу за даровите ђаке на Андrevљу.....	16
Г. Дунаи, Такмичење гимназијалаца у беднеднштву	17
О. Костић, Филозофија је своје време мислима обухваћено.....	17
М. Туцић, Дневник из Тршића.....	18
Р. Поповић (nagradaeni filozofski esej)	20
Ј. Robal, Priča o dr Marku Štajneru.....	23
М. Брдар, Т. Мајкић, Интервју с професорком Лидијом Чолић	24
Препоруке за читање: О. Костић, Данило Киш Гробница за Бориса Давидовича; и професорски предлози (прикупио Н. Радуљ).....	26
М. Манигодић, Н. Радуљ, К. Бјелаш (поезија).....	28
А. Добаи, Поезија је неизрецива тајна (есеј).....	29
Годишњица: Сто четрдесет година од рођења Тодора Манојловића	30
Н. Ristić, О konceptima koji se prepliću u filozofiji i kvantnoj mehanici	32
С. Grahovac, Guided composition based on a photo and some basic information.....	34
Д. Zvekić, Cage.....	35
С. Vučurević, Активности гимназијалаца на Европски дан страних језика.....	36
Обележен међународни дан франкофоније.....	36
Л. Богарошки, Наши ђаци, московски студенти.....	37
Т. Zelenak, Intervju sa Galom Čaki: Spoznati zašta si rođen i zacrtati cilj.....	38
Ј. Робал, Интервју с проф. Жељком Поповићем: Верујте у себе и своје могућности	40
М. Krstić, Smrtonosno dejstvo stimulativnih droga.....	42
Квиз.....	43

ПУТ - лист ученика Зрењанинске гимназије, Зрењанин,
Гимназијска 2

Редакција: др Наталија Лудошки, професор Српског језика и
књижевности, Тамара Зеленак IV-2, Јован Робал, Огњен
Костић III-2, Тара Мајкић, Милица Брдар III-1

Сарадници: Мира Топличевић и Душанка Ђорђевић, професорке
Ликовне културе, проф. Филозофије Гордана Дунаи, проф.
Енглеског језика Тања Тасић

Насловна страна: Данило Рашић I-2

Технички уредник: Владимир Балинт

Штампа: Ситопринт, Житиште

Тираж: 500 примерака

ЈУБИЛАРНИ БРОЈ ШКОЛСКОГ ЛИСТА ПУТ

Пред читаоцима је песедети број школског листа, покренутог 1995. године на иницијативу гимназијске „Пепси“ (педагошко-психолошке) службе. Од тада до данас, у листу који су годинама уређивале професорка Душица Митић и педагог Александра Суботић, али и професорке Данијела Грбић и Сања Вучуревић, објављено је мноштво занимљивих текстова. Стога на уводним страницама овог јубиларног броја прештампавамо неке од тих прилога.

Пут започињемо поруком професора филозофије Властимира Турчина одељењу 4-4 (2005), доносимо неколико бисера из истоимене рубрике (која се у међувремену угасила) и тако редом... Лист закључујемо стрипом Нине Морача (III-2, Пут бр. 27, 2008).

Смејте се!

Смехом разгрђете самртни страх и мрак бесмисла.

Смехом дозивајте лепоту.

Животиње не знају за смех баш као и људи без духа.

Зато, будите паметно весели.

Смех је велика, озбиљна ствар.

БИСЕРИ

Ученици: *Јаааааааааа, ко ће издржати још један час.*

Професорка: *Ако вам је за утеху, ја имам још четири часа.*

Ученици: *Да, али ви имате ликовно, а ми биологију!*

★

Ученица: *Е, професорице, купила сам књигу Ана Карењина, ново издање – рађено по филму.*

★

Проф. књижевности (после читања поеме Црњанског Стражилово): *Чиме вас опија ова поема?*

Ученик: *Дужином.*

★

Професор филозофије: *Петровић?*

Ученици: *Он је у библиотеци, тражи Достојевског.*

Професор: *Достојевски је умро.*

★

Професор грађанског: *Где ти ради отац?*

Ученик: *У СНП-у.*

Професор: *Која је то странка?*

Ученик: *У Српском народном позоришту, професоре.*

★

Ученик: *Паја Јовановић је радио репрезентативне портрете...*

Професор: *Наведи неке.*

Разред (шапуће): *Пупина.*

Ученик: *Пупина.*

БИТИ ГИМНАЗИЈАЛАЦ И НОСИТИ СВОЈУ МИСАО О ТОМЕ

Сви срећни средњошколци личе један на другог. Сваки несрећан гимназијалац (не)срећан је на свој начин.

На пола нашег [образовног] пута / нађох се у шуми где тама пребива, / јер нога са стазе праве залута.1 Док попут Јозефа К. лутам ходницима тражећи пут ка учионици, време цури као на Далијевој слици. Да ли је могуће да каснимо на први час у новој школи?! По бајковитој схеми, стичем чаробног помоћника у виду теткице, којој није најјасније како ико може да се изгуби у овом омаленом чардаку. Мени није најјасније како се ико сналази на хогвортским покретним степеницама. Можда сам ипак за трогодишњу школу.

Учионице настањују чудновата створења. Мунк би им био идеални портретиста. Још чудније изгледају професори. Има нечег нарњиског у томе. Пратећи групу стижем до кабинета музичког. Бахова дела за оргуље и оркестар пригушено одзвањају одатле. Постројени ишчекујемо скорашњи крах. Филмски кадар *par excellence*. То је драстични контраст великом одмору где прегласно трешти сладуњавом мелодијом прикривен оријентални мелос. Психолошки профил Дј-а треба завести у евиденцију одговарајуће установе. На физичком се сви такмиче ко ће брже оптрчати четири круга око сале. Временом то прераста у надметање чији је изговор да се не ради инвентивније. У смени раскољниковског порива да се осветим баби-мучитељки и усавршавања калиграфских вештина за часове латинског, завршава се прво полугодиште. Све ће то народ позлатити.

Знања стечена на часовима почињу да се примењују и на гимназијски живот. Гранатно бомбардовање испитивањима историчара најлакше се преживљава у бункерном уточишту са натписом тоалет. Понекад одемо и на чај у редакцију школског часописа како бисмо, попут Вука Бранковића, срамно избегли сулатана Мурата. То су тренуци слатке победе над системом. Ипак, као и у сваком рату, бег од стварности је природна људска потреба. Часови књижевности и филозофије не броје се минутима већ бескрајним дијалозима, оним што учењаци воле звати „ширење хоризоната“. То су тренуци у којима су се пробијале све психолошке баријере у осветљавању профила ликова, где си имао смелости да се супротставиш Зеновим законима о (не)кретању, који су ти деловали сулудо, иако никако ниси умео да изнесеш аргумент да се ствари заиста крећу у простору. Временом се од разговора о боји очију Ане Карејине, досегао и ниво сјајних тумачења Гетеовог Фауста или рационализовања метафизичких тема – и то бесомучним коришћењем речце дакле, која би свакој мисли давала интеллигентан „царски“ тон.

Врло занимљиви унутрашњи односи огледају се и у вечитом супарништву између, не црвено-белих и црно-белих, не десних и левих, већ друштвењака и природњака, или пак оних који се тако осећају (људи на општем се само претварају да су својеврсна Швајцарска!). За прве се каже да им је мозак програмиран за млађење празне сламе, док је сабирање два проста броја сложена технолошка

работа. С друге стране, врсним математичарима и астрономима, изгледа, недостаје вербална компонента, па они, како се прича, не умеју ни две реченице лепо да саставе. Непријатељство се ништи само кад се заљубиш и спријатељиш. Какав сентиментализам...

Последњег дана опет не могу тачно да се присетим куда треба да идем. Алкохол или снажне емоције?! Ходници опет делују лелујаво, а нема чак ни чаробне теткице да ми помогне. Но, као по неком унутрашњем такту, емоционална меморија ипак ме доводи на право место. Фаце које затичем ту, више нису оне из Нарније. То су дисперзивне честице које су заједно са мном училе шта значи „бити бачен у океан постојања.“2 Но, стоседамдесетогодишња традиција гимназије хучи из њихових тужних осмеха. Видео сам њихове слике на зидинама. Бити део те традиције – какав успех. Један професор је у заносу изјавио да је наша гимназија стара хиљаду година. Где се сад тек сетих овог? Док се полако осврћем на последње призоре људи који су ме заувек променили, цело моје биће јечи у ритму Петраркиног 61. сонета: „нека је блажен дан, месец и доба / година, час и тренут, оно време / и лепа онај крај и место ...“ кад крочих у Гимназију, и „блажене све хартије где пишем у славу њену и мисао моја која је њена и ничија више.“

Вања Петровић и Николина Берга,
матуранти 2012/13. (Пут, бр. 43-44, 2017)

1 Данте Алигијери, Божанствена комедија, 1-3.

2 Иво Андрић, О причи и причању.

МИСЛИТЕ СВОЈИМ ГЛАВАМА, НЕ ПЕВАЈТЕ У ХОРУ!

Траг по траг чини стазу... стаза временом постаје пут...тај пут нам отвара хоризонте смисла живота...

Е, сад, какву ћемо филозофију живота одабрати, зависи од тога какви смо људи. Сматрам да је у сваком случају лепше постати човек него постати краљ. Требало би да настојимо да особине личности ценимо више од особина стручности!

Међутим, на велику жалост, то је данас сасвим другачије.

Када занемаримо сву прашину коју нам бацају у лице и добро отворимо очи, можемо да приметимо да се већина данашњег друштва труди да напредује у доста праваца, сем у једном. И шта мислите – у ком?! Надам се да смо помислили исто. Наравно у духовном...

У данашњем друштву очигледан је превелик утицај западне културе. Свемоћна технологија и новац постају опсесија већине људи. Општа, условно речено, „трка“ ка савременијем, бољем, богатијем и поврх свега лагоднијем животу, коме нас усмеравају кретања у свету, тешко да може уважити праве моралне и васпитне норме, које су својствене људском роду.

Запитајмо се где су границе људског рода и напретка у општој трци за успехом?!

Свима нам је познато да је рад створио човека, али питам се да ли ће га, условно речено, и уништити. Сматрам да нам у данашњем свету недостаје бар део чувене античке Грчке, која је у свему налазила меру, склад, пропорцију. Тада се ценила врлина и човек као биће, а не машина. Данас већина људи помоћу новца дефинише време. Сад вам је, претпостављам, јасно колико је сати! Стећи што веће богатство циљ је већине младих.

Данас велики утицај на младе имају медији. Све је више и више тема које фаворизују моћ, материјална добра, па чак и насиље. А у други план одлазе основне људске вредности, као што су поштење, толеранција, знање, љубав... давно је још Тагоре рекао да: „најбоље васпитање није оно које нам пружа пуку моћ и знање, већ оно које наш живот усклађује са свеопштим моралним постојањем.“

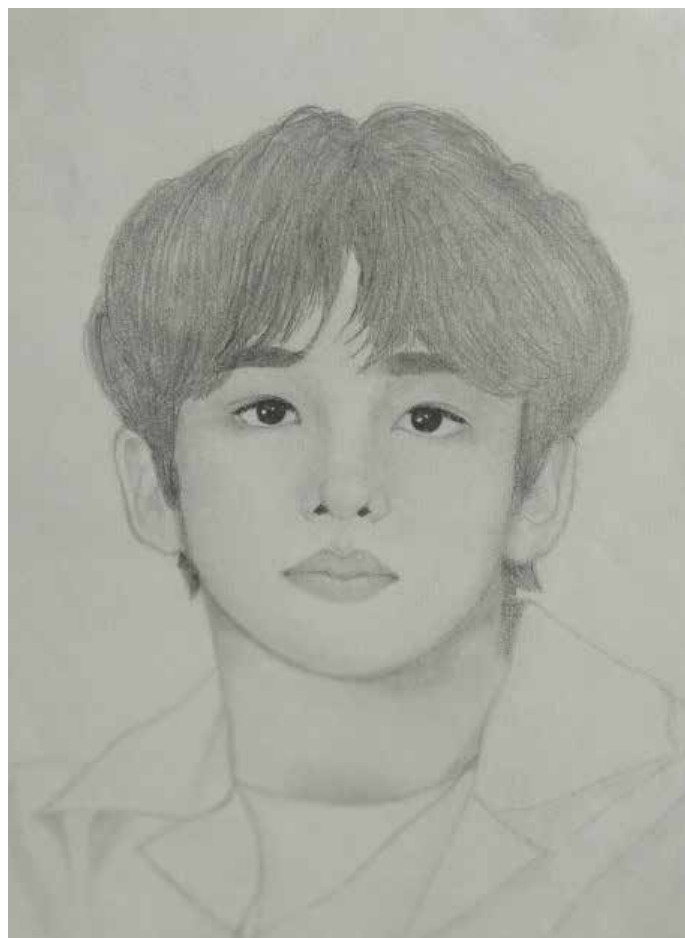
Управо због тога, породица би данас требало да има много значајнију улогу у васпитању, јер очигледно друштво помало губи корак у смислу пропагирања правих моралних и друштвених вредности. Међутим, то не значи да друштво нема велику одговорност. Штавише, још је одговорније да успостави праве критеријуме вредновања у друштву, не би ли васпитање и образовање

младих усмерило ка истинским људским вредностима.

Сигурно да није охрабрујуће бити бистар у мутним временима, али то не значи да треба сви да певамо у хору и да не мислимо својим главама! Верујте у исправност сопственог расуђивања и не дозволите да нама младима остане дуг, а да нам старији причају о напретку!

Врлина захтева у човеку највећу храброст да се супротстави духу свог времена! Боримо се и достигнимо врлину!

Војислава Бошњак IV-2 (Пут бр. 25, 2008)

Наташа Пејкић II-2

PROBUDITI SE KAO ČOVEK, A NE KAO MAGARE

Jutro. Deset sati. Siva zavesa. Budim se. Tišina. Toplo je.

- Nandi, hoćeš li kafu?
- Hoću.

Vraćam se u krevet. Telefon. Deset i petnaest. Mama. Kafa. TV. Vesti. Udes. Rat. Političari. Izbori. Ubistvo. Ustajem. Kupatilo. Ogledalo. Smeh. Voda. Kuhinja. Doručak. Hleb. Čaj. Dnevna soba. Razgovor. Plata. Porodica. Rođaci. Telefon. Zvoni. Baka. Dobro sam. Kuhinja. Miris ručka. Moja soba. Računar. Internet. Igrica. Učenje. Hah! Učenje... Jedan sat. Ručak. So. Vrelo. Razgovor.

Oblačimo se. Tata. Kreće na posao. Kaput. Kapa. Hladno je. Škola. Stepenište. Gvozdena vrata. Ulica. Hladno. Lišće. Sivo. Zeleno. Plavo. Automobili. Ljudi. Drveće. Cipele. Stari. Mladi. Deca. Roditelji. Psovka. Blesak automobila. Prosjaci. Krivina. Semafor. Stani! Vreme. Vreme ne staje. Trafika. Novine. Naslovna strana. Oženio se. Razveo se. Preljuba. Preljuba? Filozofija. Sokrat. Most. Policajac. Pazi na red. Red? Smeće. Banka. Novac. Račun. Kredit. Velika nada. Crkva. Bog. Pomozi!

Škola. Dva sata. Sedam časova. Učionica. Klupe. Stolice. Klupe. Znanje. Zatvor. Sloboda. Kreativnost. Pišem. Greška. Govorim. Greška. Radi! Radi! Veliki odmor. Buka. Muzika. Još četiri časa. Nekako. Rešićemo. Profesorka. Priča. Poučna priča. Božić. Rađanje svetlosti. Gotovo. Možemo ići. Pratim je. Volim je. Stigla je. Poljubac. Vrećam se kući. Mrak. Hladno je. Ulica. Automobil. Led. Vatra. Muzika. Tišina. Ulaz. Ponovo. Dom.

Minden reggel úgy kelek fel, hogy állat helyett maradjak ember

Reggel, 10 óra. Szürke függöny. Ébredék. Csönd. Meleg.
- Nándi, kérsz kávét?
- Kérek.

Visszafekszem. Telefon. Negyed tizenegy. Mama. Kávè. TV. Hírek. Baleset. Háború. Politikusok. Szavazás. Gyilkosság. Fölkelek. Fürdőszoza. Tükör. Mosoly. Víz. Konyha. Reggeli. Tea. Nappali. Beszélgetés. Fizetés. Család. Rokonok. Telefon. Csörög. Nagymama. Jól vagyok. Konyha. Ebédillat. A szobám. Számítógép. Internet. Játék. Tanulás. Hah! Tanulás... Egy óra. Ebéd. Só. Forró. Beszélgetés.

Öltözünk. Apa. Dolgozni indul. Kabát. Sapka. Hideg van. Iskola. Lépcsőház. Vasajtó. Utca. Hideg. Levelek. Szürke. Zöld. Kék. Autók. Emberek. Fák. Cipők. Öregek. Fiatalok. Gyermekek. Szülők. Káromkodás. Fényes autók. Kéregető emberek. Kanyar. Villanyrendőr. Állj! Idő. Az idő nem áll meg. Trafik. Újság. Címlap. Címlapfotó. Megnősült. Elvált. Megcsalta. Megcsalta? Filozófia. Szókratész. Hid. Rendőr. Rend ór. Rend? Szemét. Bank. Pénz. Számla. Hitel. Hittel. Templom. Isten. Segíts.

Iskola. Két óra. Hét óra. Osztály. Padok. Székek. Padok. Tudás. Borton. Szabadság. Kreativitás. Irok. Nem jó. Mondom. Nem jó. Csináld! Dolgozz! Nagyszünet. Zaj. Zene. Zen-e? Még négy óra. Valahogy. Megoldjuk. Tanárno. Mesél. Történet. Tanulság. Karácsony. Fény születése. Kész. Mhetünk. Elkísérem. Szeretem. Hazaérünk. Hazaért. Megcsókolom. Hazamegyek. Sötét. Hideg. Utca. Autók. Jég. Tűz. Zene. Halk. Bejárt. Újra. Otthon.

Meleg. Szülők. Mosoly. Biztonság. Kör. Vacsora. Béke. Mi újság? Semmi. Forró tea. Fáradság. Olvasnék. Fáj. Fejem. Szemem. Lábam. Beszélgetés. Film. Reklám. Vegyél! Vásárolj! Akció. Baromság. Megyek. Fekszem. Alszom. Álom. Ál-álom. Zuhanok. Igazság. Titkok. Vágyak. Ágyak. Zaj. Reggel, 10 óra. Ébredék...

Probuditi se kao čovek, a ne kao magare

Toplo je. Roditelji. Osmeh. Sigurnost. Krug. Večera. Mir. Šta ima novo? Ništa. Topao čaj. Umor. Čitao bih. Boli. Glava. Oči. Noge. Razgovor. Film. Reklama. Kupi! Akcija! Glupost. Idem. Ležim. Spavam. San. Tonem. Istina. Tajne. Želje. Krevet. Buka. Jutro. Deset sati. Siva zavesa. Budim se...

Vaci Nandor IV-8 Put br. 38. maj 2014.

ОБРАЗОВАЊЕ, УСЛОВ ЛИЧНОГ И ДРУШТВЕНОГ НАПРЕТКА

Све се променило. Живимо у времену изопачених моралних вредности.

На прво место ставља се материјално стање појединца, новац је постао мерило човека. На парољу „знање је богатство“ заборављено је, и светом владају неукли људи. Међутим, оно што се није променило, нити ће се мењати, јесте то да су наде образованих јаче од богатства неуклих.

Нажалост, мали је број оних људи који схватају право значење и сврху образовања. Циљ образовања није стварање света у којем су сви исти, већ света у којем свака индивидуа има своје мишљење и своје ставове.

Циљ образовања није знање, него акција. Како ћемо оно што смо научили употребити да побољшамо себе и своју личност, да помогнемо људима око себе и променимо свет на боље.

Доситеј Обрадовић је рекао: „Нема горих људи од оних који се противе просвећивању и образовању. Такви, да могу, и сунце би угасили.“ Такви људи противе се напретку сопствене заједнице. Да би друштво наставило да се развија, потребне су идеје. Идеје храбрих, образованих и амбициозних људи који се не плаше промена и неуспеха.

Па тако, најважнији резултат образовања јесте упознавање самога себе.

Знање које човек стиче на неки начин га и ослобађа, док необразован човек никада неће искусити

истинску слободу. Он може провести свој век без икаквих брига, вођен само материјалним стварима, али ће заправо остати слеп, не спознавши у потпуности ни свет око себе, ни себе самога: попут бића рођеног са крилима које читав живот проведе поужећи по земљи.

Сврха образовања је продубљивање критичког мишљења, искоришћавање интелектуалног потенцијала, стицање нових вештина и унапређивање квалитета живота, и као такво, оно је услов личног и друштвеног напретка.

Гордана Стојановић II-2 (Пут, бр. 45, 2018)

Bivše gimnazijalke:

Teodora, Gordana, Svasja i Milica na javnom času u Biblioteci

VOLI I POŠTUJ SEBE

Niko nije savršen, niti treba da bude. Svako ima svoju svrhu. Koliko god mala bila, ona je tu jer svi mi postojimo sa razlogom. Ako ne volimo sebe, ne možemo voleti druge jer sve je povezano. Ako možemo da volimo druge zašto bi nam bilo teško da obratimo pažnju i na sebe? Čime drugi zaslužuju našu pažnju više od nas samih?

Mnogi imaju probleme i naravno, to je sasvim normalno. Svi ih imaju nismo zadovoljni svojim izgledom, telom, odlukama i samim načinom života – sobom. Depresija, otuđenost, usamljenost samo su neki od pratećih elemenata našeg nezadovoljstva. To nije dobro. Naš organizam i duša pate. Ako naučimo da prihvatimo sebe kao osobe, bićemo srećniji, ako smo srećni, postaćemo zadovoljni svojim životom. nije sve uvek crno.

Ne treba da mrzimo sebe zbog našeg tela. Ono nam je bogom dano. Svaka figura je jedinstvena i posebna na svoj način i to je čini divnom, drugačijom od drugih jer smo svi različiti. Puniji, vitkiji, viši, niži – nije bitno.

Telo će se menjati sa godinama, savršenstvo će izbledeti, svi ćemo ostariti i jednostavno se promeniti. U tome je čar života.

Menjamo se kroz razne aspekte života i to nas čini živim bićima. Nećemo zauvek imati ovoliko godina. Volite svoje telo i ono će voleti vas. Bićete zadovoljni i srećni. Prihvatite sebe, pa će vas i drugi prihvatiti.

Voleti sebe ne znači biti narcisoidan. Narcisoidnost je sebičnost. Voleti sebe zasniva se na želji da naše „ja“ bude dobro, da bi posle moglo da postane jako „mi“. Ako osoba ne poštuje sebe, ako stalno misli loše o sebi, ako misli da nije vredna pažnje, kakvo bi onda mišljenje drugi trebalo da imaju o njoj?

Pažnja koju sebi posvećujemo može nam pomoći u važnim životnim odlukama. Tu pre svega mislim na izbor zdravijeg načina života. Ako odlučimo da svakodnevno vežbamo, pazimo na ishranu, ne konzumiramo cigarete, alkohol i narkotike, pokazaćemo kako nam je stalo do našeg zdravlja. Do nas samih.

Počnite od malih stvari

Kolike god bile, važne su! Mali znaci mnogo vrede.

Svako zaslužuje sebe.

Svasja Polaćek I-2 (Put br. 43/44 2017)

НАГРАДЕ И ПОСТИГНУЋА НА ТАКМИЧЕЊИМА 2022/2023. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ: 49. број школског листа Зрењанинске гимназије *Пут* награђен другом наградом на републичком такмичењу у организацији Друштва за српски језик и књижевност;

На „Књижевној олимпијади“ у Сремским Карловцима 30. априла учествовали су: **Михајло Манигодић** (I-3) професорке Саше Домазетовић и **Јован Робал** (III-2) под менторством Н. Лудошки.

Маша Туцић (IV-2) освојила је 2. место (проф. ментор др Наталија Лудошки)

Пласман на републичко Такмичење из српског језика и језичке културе у Тршићу остварили су: **Милица Даников** I-10 3. место (проф. ментор Данијела Грбић), **Ана Дурсун** I, **Марко Радишић** II-9, 2. место, **Немања Радуљ** III-9, **Марија Даруши** III, **Матија Гогич** III (проф. ментор Марина Пејић) и матуранти **Алекс Сењи** и **Дарија Секулић** (проф. ментор Саша Домазетовић)

МАЂАРСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ: на Републичком такмичењу из Мађарског језика I место освојила је **Виг Меланиа** (4-8);

На међународном такмичењу рецитатора „Јожеф Атила“ ученица **Сивери Емеше** (4-8) освојила је III место. Проф. ментор – Капуши Пап Корнелија.

ИСТОРИЈА: пласман на републичко такмичење остварили су: **Лука Закин** 2-1, **Марко Билинац** 2-1 (проф. ментор Игор Мицов); **Огњен Костић**, **Никола Лазовић**, **Јован Робал** 3-2 (проф. ментор Радован Француски), **Исидора Ракић** 3. место, **Петар Срданов** 3- 6, 1. место (проф. ментор Дане Машић).

ФИЛОЗОФИЈА: **Теодора Стефановић** учествовала је на републичком такмичењу у беседништву у новосадској Гимназији „Светозар Марковић“. Проф. ментор – Александра Максић; **Растко Поповић** (4-7), освојио је треће место на Српској олимпијади филозофије (СОФија). Проф. ментор – Гордана Дунаи.

СОЦИОЛОГИЈА: **Кочиш Андреа** (IV-8) освојила је 18.03.2023. треће место на републичком такмичењу из социологије. Проф. ментор – Маријана Којичић Даљевић.

БИОЛОГИЈА: Пласман на републичко такмичење остварили су ученице **Ана Ковачевић** I-10, **Сара Тодоровић** I-10, **Јована Мајсторовић** II-6, **Теодора Танацковић** III-10 и **Драгана Миленковић** IV-6 (проф. ментор – Ивана Сланкаменац); **Ана Живковић** III (проф. ментор – Ивана Вуков)

МАТЕМАТИКА: На Међународном такмичењу „Кенгур без граница“, одржаном у Зрењанинској гимназији 16. марта, другу награду и пласман у финале освојио је **Никша Чворовић** (4. разред), а похваљени су: **Срђан Штрбац** (1. разред), **Марко Стојков** (2. разред), **Мирослав Девећ** и **Петар Станић** (3. разред). Професори ментори – Марица Јованић, Ивана Омаљев, мр Биљана Гошевски и Горан Манигода.

На државном такмичењу 22. априла у Смедереву, Зрењанинска гимназија је имала шест представника. **Ђорђе Обућински** (2. разред) освојио је трећу награду, а **Никша Чворовић** (4. разред) прву награду. Проф. ментор – мр Биљана Гошевски.

ФИЗИКА: **Марко Стојков** II-10 (проф. ментор – Методи Николов)

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО: **Григориј Зачепило** (I-9) – пласман на републичко такмичење Raf Challenge 2023. (проф. ментор – Данијела Вукић)

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ: **Филип Шубони** (I-7), прво место на републичком такмичењу у стоном тенису (проф. ментор – Гордана Гигић Јањић); **Лара Лилић** (II-10), друго место на републичком такмичењу у пливању (проф. ментор – Кристијан Кадријан); **Мушка екипа у фудзалу** – 6. место на републичком тамичењу (проф. ментор – Немања Бањац); **Мушка екипа у одбојци** – учешће на републичком такмичењу (проф. ментор – Славко Ђурин)

РЕЗУЛТАТИ 18. ОКРУЖНОГ ЛИКОВНОГ КОНКУРСА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ

који расписује Омладински кутак Асоцијације ликовних уметника Зрењанина, Клуб ученика „Пикасо“ (Зрењанинска гимназија), Ликовна секција ХПТШ „Урош Предић“ и Градски клуб родитеља и наставника „Синапса“, Зрењанин

ПОРТРЕТ – ЛИК – ОБЛИК – ЛИЦЕ – НАЛИЧЈЕ

Ликовни конкурс са темом „Портрет“ датира од 2005. године када је организован у ХПТШ „Урош Предић“. Осмислили су га сликар мр Милутин Мишић и проф. ликовне културе у пензији Љиљана Петровић и предали на даље неговање и организацију проф. ликовне културе Душанки Ђорђевић. Од 2019. ова активност се преноси на Омладински кутак Асоцијације ликовних уметника Зрењанина. Циљ ове манифестације је промоција и афирмација ликовног стваралаштва у основним и средњим школама, као и скретање пажње на талентоване ученике и њихове менторе.

Велики број радова који је и ове године стигао на конкурс указује да је универзална тема „Портрет“ увек актуелна и инспиративна средњошколцима.

Ове године, у конкуренцији средњих школа, по оцени стручног жирија, веома успешни били су и наши гимназијалци и њихови ментори (професорке Мира Топличевић, Душанка Ђорђевић и Валентина Венцел) те доносимо имена награђаних и похваљених.

Награђени су: **Даница Кочалка** 2/1 (ментор: Милица Нађалин); **Јелена Бачо** 3/4 (за фотореализам); **Вања Куручки**, 2/10 (за нове медије); **Лидија Ћапин** 4/1 (за стрип); **Неда Грбић** и **Тијана Дабић** 3/10 (за плакат); **Љубица Мишић** 2/2 (за скулптуру); **Виола Мориц** 2/8 (за колаж); **Лаура Хуста** 3/8 (за фантазију); **Душица Јерковић** 2/2 (за композицију); **Нина Станар** 1/1 (за оригиналан приступ теми); а похваљене су: **Наташа Пејкић** 2/2, **Дијана Гагић** 3/2, **Данка Живков** 3/10, **Маша Поповић** 4/1 и **Невена Савић** 4/3.

Виола Мориц

Изложба најуспешнијих ликовних радова с овог конкурса, и додела награда, уприличена је у Галерији Асоцијације ликовних уметника Зрењанина 19. децембра 2022.

Омладински кутак АЛУЗ-а

ОСАМНАЕСТА ЗАВРШНА ИЗЛОЖБА ЛИКОВНИХ РАДОВА УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА

Проф. Душанка Ђорђевић

ПЕТ ГОДИНА ОД УВОЂЕЊА ИЗБОРНОГ ПРОГРАМА УМЕТНОСТ И ДИЗАЈН

Реформа гимназије, дуго очекивана и одлагана, уведена је школске 2018/19. Упутства о остваривању програма, добили смо на почетку школске године и одржали неколико састанака и договора. Свако се сналазио како је знао и умео, уз подршку школског педагога Александре Суботић.

За мене лично, то је био почетак значајног креативног процеса. Наставила сам слободно оно што сам почела и развијала, радећи у школама од 2005. Неговање заједништва, истраживање и што више самосталног рада и иницијативе ученика.

Шта смо радили?

2018/2019.

На расписаном омладинском конкурсима „Млади су закон“, добили смо средства за реализацију пројекта - Клуб ученика „Пикасо“. Заједно са ученицима ХПТШ „Урош Предић“, реновирали смо мали простор бивше канцеларије и створили топао амбијент за окупљање, одржавање часова, састанака ученика, професора и родитеља. У том простору смо остварили велики број ликовних и радионица примењене уметности.

Исте школске године, у оквиру омладинског пројекта „Млади у уметности 2“, Зрењанинског покрета младих, одржане су 3 ликовне радионице („Клуб Доситеј“ – Леснина, МЗ „Вељко Влаховић“ Багљаш, МЗ „Мала Америка“)

Традиционално, и ове године ће се од 18. до 30. маја у Културном центру Зрењанина, одржати наша завршна изложба. То је прилика да се афирмише ликовно стваралаштво ученика зрењанинских средњих школа. Организатори изложбе су ХПТШ „Урош Предић“ и Зрењанинска гимназија.

Радови су урађени различитим ликовним техникама и медијима: оловка, угљен, туш, акварел, пастел, темпера, колаж, асамблаж, фотографија, дигитална слика, скулптура, керамика. На изложби учествује педесетак аутора са преко 100 радова.

Припрему и реализацију изложбе помогли су ментори ученика: Ана Станар, Мира Топличевић, Бранко Ђукић, Валентина Венцел, Јована Солонун, Предраг Лојаница, професори ликовне културе у средњим школама и дому ученика. Координаторка и ауторка изложбе је професорка ликовне културе Душанка Ђорђевић која у својој биографији бележи организацију и реализацију низа значајних догађаја и пројеката везаних за ликовну културу, младе и целокупно уметничко стваралаштво.

2019/2020.

Ове школске године смо, у склопу програма Националне асоцијације родитеља и наставника (НАРНС), остварили средства и могућност да реализујемо партнерски пројекат „Осликавање“, са Техничком школом из Кикинде. Отворили смо Малу галерију у холу Зрењанинске гимназије, одржали радионицу и расписали конкурс, са темом „Интеркултуралност“. Због почетка пандемије и затварања, планирано сликање мурала са овом темом, заменили смо другом техником и одложили. Почетком следеће школске године поставили смо штампани мурал на зиду сале за физичко, у дворишту школе.

Учествовали смо на ликовном конкурс на даљину „Толеранција – код куће“, који је расписао Народни музеј Зрењанин и на истоименој изложби у холу музеја.

2020/2021.

У оквиру еколошког пројекта „Зрекологија - и ти се питаш!“, одржан је ликовни конкурс „Све боје ваздуха“, уз активно учешће ученика овог програма.

У нашој Малој галерији, поставили смо постере – слике зрењанинских уметника Предрага Лојанице, Бориса Хорвата и графити уметника ФЛИП-а.

2021/2022.

У сарадњи са Иваном Арађан, кустосом – педагогом из Народног музеја Зрењанин, формирали смо мању групу ученика под именом „Млади у музеју“. Циљ је био промоција и активно учешће младих у раду установа културе. Одржано је више занимљивих радионица и предавања: вођење кроз изложбу „Мерак ми је ...“, предавање о биоскопима и филму у 20. веку у Банату, радионице под називом „Музејски театар“ и представа „Весели Банаћани“. На манифестацији „Ноћ музеја“, у простору Галерије АЛУЗ и поставке ликовно – књижевног пројекта и изложбе проф. Душанке Ђорђевић и Светлане Т. Гвозденовић „Стварање 2“, организована је и реализована радионица „Мода и модни детаљи“ и „Напиши своју мисао“.

2022/2023.

Организација и реализација ликовних радионица:
- „Сусрети“, са ученицима гимназије, гостима из Немачког града Херцогенрат;
- радионица хуманитарног карактера „Накит и ситнице“, у сарадњи за удружењем за заштиту животиња „Бета“.

Осим наведених, наше активности су обухватале: више поставке изложби у Малој галерији школског хола, посете позориштима, музејима, галеријама, сусрете и разговоре са уметницима, промоције пројеката, организацију и учешће у ликовним конкурсима, завршним изложбама ученика средњих школа у КЦЗР.

Најтежи је био период затварања и губитак живог контакта са ученицима. Успевали смо да пажљиво, у мањим групама, одржимо континуитет и реализујемо све планиране активности. Нема веће награде за наставника – насмејана и озбиљна лица, ентузијазам, труд, реализоване креативне идеје.

Час у „Пикасу“

Радионица веза

Весели Банаћани

Отварање изложбе „Стварање 2“

Проф. Душанка Ђорђевић

ЗРЕЊАНИН

Питам се шта ја и моји вршњаци знамо о граду у ком смо рођени, у коме се школујемо. Шта се то налази у непосредној близини Зрењанинске гимназије основане давне 1846. године? Ево малог водича за почетнике.

Град је током историје мењао име; дуго називан Велики Бечкерек, средином 30. година 20. века постао је Петровград, а садашње име – Зрењанин добио је 1946. године по народном хероју Жарку Зрењанину.

Највећи град у средњем Банату има око 80.000 становника (75% Срба, 15% Мађара, Словака, Румуна, Бугара...). Помиње се још у 14. веку као насебина мађарских кметова, а након Маричке и Косовске битке насељавају га и Срби. Средњовековно градско језгро протезало се између садашњег „Партизана“ и Светосавске улице. Некадашња срдњовековна тврђава грађена је 1527/8. године и налазила се на простору садашње Градске баште. Нестала је као и друге старе грађевине страдале у великом пожару 1807. године.

Велики успон у економском и културном погледу град је доживео између осамдесетих година 19. века и Првог светског рата. То је време убрзаног индустријског развоја и активне грађевинске делатности, када су подигнуте најзначајније грађевине на главном градском тргу – Тргу слободе у чијем средишту се уздиже споменик краљу Петру Првом Крађорђевићу.

Унутрашњост Катедрале Св. Ивана Непомука

Зграда Градске куће саграђена је 1888. године. За потребе жупанијских службеника и њихових породица засађена је Градска башта, најлепши зрењанински парк; красе га скулптуре Јована Солдатовића „Дечак и лане“ и Томе Роксандића „Играли се коњи врани“.

Катедрала, саграђена 1868, посвећена је Светом Ивану Непомуку. Оргуље су направљене у Темишвару, аутор фресака је Јозеф Гојгнер, а олтарске слике радио је мађарски сликар Барталан Секељ.

Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“ основана је 1861. године као Прва српска читаоница у Великом Бечкереку. Сама зграда, с богато декорисаном фасадом, подигнута је за потребе редакције дневног листа „Торонтал“. Крај Библиотеке је и чувена Буковчева палата (с почетка 20. века).

*Градска народна библиотека
„Жарко Зрењанин“*

Народно позориште „Тоша Јовановић“ најстарије је позориште у земљи с очуваном барокном салом. Име је добило по познатом зрењанинском глумцу из 19. века. Сматра се да је позоришна зграда подигнута 1835. године, мада је извођење представа забележено у граду и раније.

Сала зрењанинског Народног позоришта

У позоришном комплексу налази се и Савремена галерија основана 1964. године као институција везана за Уметничку колонију у Ечки зачету педесетих година 20. века.

Народни музеј, формиран почетком 20. века, од 1966. налази се у згради некадашње Финансијске палате. Зграда је изграђена 1893. године, по стилу припада академизму – неоренесанси и део је сектора типичне архитектуре који је под заштитом државе као споменик културе. Музеј има 6 сталних поставки, а неки од највреднијих експоната су слике мајстора попут Константина Данила и Уроша Предића.

*Константин Данил,
Портрет супруге Софије Дели (око 1850)*

Зато, већ следећи час одељенског старешине искористите да посетите и уживате у велелепном простору Музеја којим би се подичио сваки европски град, уживајте овог пролећа у Градској башти, не заборавите да би и позоришна представа могла да пружи осећај испуњености и ужитка, а ту је и Библиотека...

Народни музеј

МАЛИ КУСТОСИ – ВЕЛИКЕ ПРИЧЕ

Ученици одељења 4-2 и 4-8 наше Гимназије учествовали су у пројекту Мали кустоси – велике приче Народног музеја у Зрењанину. Уз помоћ кустоса, на челу са Иваном Арађан, одабрали су тему о којој желе да истражују, потом су писали сценарио и снимили кратак филм. Ученици 4-2 су снимили филм под називом *Поезија у камену*. Они су истраживали о скулптури Сирочићи вајарке Злате Марков Барањи. Мали кустоси су Александра Ђуричин, Лана Лончарски, Бланка Сокола Шимон и Дуња Еремић. Њихова менторка је професорка филозофије Гордана Дунаи. „Пријавиле смо се за рад на овом пројекту очекујући да ће бити као и сваки други, али се претворио у једно веома несвакидашње и поучно искуство. Било је заиста занимљиво; свидело нам се што смо имале скоро потпуну контролу над пројектом, као и сву слободу да то урадимо онако како смо желеле. Наравно, нисмо све урадиле саме, већ је наш „водич“ Ивана Арађан, заслужна за организацију и план рада. Дело које смо одабрале прича веома емотивну причу, увек „запада за око“ и није непознато посетиоцима музеја, па смо „узеле ствар у своје руке“ и објасиле неке од импресија које ово дело ствара. Учествовале смо и у самом снимању овог кратког снимка, и мислим да говорим у име свих нас кад кажем да нам је то био најзанимљивији део. Пустиле смо машти на вољу, али смо и научиле нешто ново и створиле још једну успомену по којој ћемо памтити нашу последњу годину у Гимназији,“ каже ученица Александра Ђуричин. Њихов филм доступан је на линку

<https://www.youtube.com/watch?v=1KSwxJK3tvI&t=1s>

Ученици 4-8 снимили су филм о легату познате зрењанинске адвокатске породице Варади.

Мали кустоси су Чила Барна, Николет Месарош, Давид Душан Малитарков, Мартон Виктор Мелар, Лаура Ласло и Меланија Виг. Њихова менторка је професорка српског језика и књижевности Саша Домазетовић.

Ђаци су кроз овај пројекат стекли драгоцену искуство у јавном наступању, казивању, истраживању. Важна је повезаност установе образовања и васпитања са установом културе. Значило им је што су знање и вештине стицали и изван учионице. На фотографијама се види да су и ученици, и кустоси и менторке врло задовољни обављеним послом.

<https://www.youtube.com/watch?v=4ztcdXdReSM>

Проф. Саша Домазетовић

MOJA SLOBODNA ZONA

O programu *Slobodna zona junior* čula sam na radiju, maja 2020. godine. Tada počinje velika avantura koja će trajati dve godine, tokom kojih sam režirala sopstveni film, putovala i stekla doživotne prijatelje.

Filmski festival *Slobodna zona*, osnovan 2005. godine, fokusira se na društveno angažovan dokumentarni i igrani film. *Slobodna zona junior* je jedan od projekata festivala koji se fokusira na mlade. U okviru ovog programa organizovana je škola dokumentarnog filma pod sloganom *Naše razlike su naša snaga*. Prijava za školu zahtevala je ideju za dokumentarni film. Moja prvobitna ideja bila je da napravim film o svom porodičnom stablu. Pošto sam prošla konkurs, započeo je prvi deo programa, koji se zbog tadašnjih covid mera odvijao preko zuma. Deset dana smo po šest sati dnevno slušali predavanja o svim aspektima dokumentarnog filma – scenariju, režiji, montaži, produkciji i distribuciji. Predavanja su bila intenzivna, a predavači – naše uspešne i poznate ličnosti iz sveta filma. Na mene su tada najveći utisak ostavili Vuk Ršumović (dramaturgija) i Ivan Bakrač (režija).

Čim su mere to dopustile, septembra 2020, sreli smo se uživo na Divčbarima, gde smo proveli nedelju dana učeći da koristimo kameru i ostalu tehničku opremu koju zahteva snimanje. Pošto je sve polaznike spajala svestranost, ljubav prema umetnosti i filmu i žeđ za znanjem, vrlo brzo smo našli zajednički jezik i postali bliski. Snimili smo svoje prve kratke filmove. Mene tehnički deo procesa snimanja filma nije naročito zainteresovao, niti sam se u njemu snalazila. Zato je film timski rad – svako od polaznika se zainteresovao za određeni deo procesa. Po završetku ovog dela programa, dodeljeni su nam mentori sa kojima smo sledećih pet meseci radili na razradi naših ideja. Odlučila sam se da se u filmu fokusiram na tri žene iz moje porodice – moju baku, tetku i sestru. Mentorka mi je bila naša poznata montažerka Branka Pavlović, kojoj dugujem veliku zahvalnost na svim savetima i podršci koju mi je pružila.

Februara 2021. ponovo smo se okupili, ovoga puta u Sremskim Karlovcima, gde smo proveli deset dana pripremajući se za pičing (pitching) – predstavljanje naših projekata komisiji – i montirajući trejlere za potencijalne buduće

filmove. Komisiju su činili filmski novinari, profesori sa FDU i drugi ljudi iz sveta filma. Imala sam sreću da budem jedan od polaznika čiji je projekat odabran, i snimanje je zakazano za leto. U Sremskim Karlovcima sam upoznala Tanju Drobniak – fotografkinju, snimateljku i rediteljku. Tanja je tamo bila u ulozi fotografa *Slobodne zone*, a pošto smo se sprijateljile praveći trejler za moj film, moja mentorka je predložila da Tanja bude ta koja će ga snimati. Bilo je sasvim logično da ekipa iza kamere bude kao ona ispred nje – mala, ženska i bliska.

Snimanje je trajalo tri dana u julu. Dobro se sećam prvog dana. Baka je bila prva na redu. Bila je vrlo nervozna, a ja još više. Tanjino prisustvo je bilo to što nas je umirilo. Sada se sećam snimanja kao vrlo zabavnog iskustva, ali nije bilo lako.

Tokom vremena koje sam provela na *Slobodnoj zoni*, naučila sam mnogo toga. Naučila sam da ne mogu sve da kontrolišem i da ponekad moram da se oslonim na druge. Da timski rad može da bude zabavan. Stekla sam samopouzdanje. Na ovakvim projektima, kada ste okruženi talentovanim ljudima sa svih strana, vrlo je lako početi da sumnjate u sebe, što se meni često dešavalo. Uz podršku mentorke, uspevala sam da prevaziđem ta osećanja i nastavim da radim. A kada sam novembra gledala svoj film na velikom platnu na festivalu, shvatila sam da i ja mogu da napravim nešto vredno. Posle premijere na *Slobodnoj zoni*, filmovi su krenuli na turneju po Srbiji, a prikazivali su se i na festivalima u regionu. Zahvaljujući *Karavanu slobodne zone*, posetila sam gradove koje inače verovatno ne bih, i sjajno se provela. Za mene je ipak najlepša bila poseta Prizrenu, gde se održava Doku-fest. Posle gimnazije, kad je reč o formalnom obrazovanju, ne planiram da se otisnem u filmske vode, ali verujem da ću se sigurno još baviti filmom u nekom obliku. Za mene je učešće na *Slobodnoj zoni* bilo neprocenjivo, formativno iskustvo koje ću pamtiti zauvek zbog svega što sam naučila i ljudi koje sam upoznala. Kad *Zona zove* – odazovite se!

УЧЕШЋЕ У КАМПУ ЗА ДАРОВИТЕ ЂАКЕ НА АНДРЕВЉУ

Десеторо ученика Зрењанинске гимназије учествовало је у пројекту за талентоване ђаке, одржаном на Фрушкој гори у Центру за привредно-технолошки развој „Андревље“ од 23. до 28. априла под покровитељством Покрајинског секретаријата за образовање. Под менторством школског педагога, Александре Суботић, учесници обуке били су Марко Радишић и Маријана Френц (II-9), Катарина Пуповац и Марко Стојков (II-10), Милица Савић (II-5), Наташа Пејкић (II-2), Матија Гогич и Немања Радуљ (III-9), Огњен Костић и Јован Робал (III-2). Осим Зрењанинске гимназије, учесници пројекта биле су и средње школе из Ирига, Новог Сада и Титела.

Циљ обуке надарених ученика било је оснаживање самопоуздања, едукација везана за јавни наступ и екологију. Током петодневног боравка, похађали смо различите радионице, с фокусом на проналажење сопствених талената, развој кроз групни рад, превазилажење треме пред јавни наступ, јачање свести о заштити животне средине, дружење са вршњацима из других средина, уживање у пејзажима Фрушке горе.

У среду, 26. априла посетили смо новосадски универзитетски кампус и гостовали на Департману за хемију Природно-математичког факултета, где нам је одржано изузетно интересантно предавање о хемији

и екологији. Након посете Новом Саду, упутили смо се за Сремске Карловце. У том знаменитом барокном градићу обишли смо Богословију, Саборну цркву Светог Николе и Карловачку гимназију. Фасцинирани смо били нарочито библиотеком ове најстарије српске гимназије, с мноштвом вредних књига из различитих епоха.

Најзанимљивија активност била је посета професорке соло певања и солисткиње опере Српског народног позоришта Сенке Недељковић, која је изводила познате арије из различитих националних репертоара. Њене вокалне интерпретације и занимљива објашњења и предавања приближила су нам оперску уметност и пробудиле жељу да слушамо дела сличног карактера.

Овакав облик едукације изузетна је прилика да ученици изађу из редовних школских „формата“, спознају себе, стекну широка знања, упознају нове, занимљиве личности и упознају вршњаке.

ТАКМИЧЕЊЕ ГИМНАЗИЈАЛАЦА У БЕСЕДНИШТВУ

Школско такмичење у беседништву одржано је у понедељак, 13. фебруара, у салону зрењанинског Народног музеја. Седморо ученика изложило је своје беседе на тему: „... тако је и филозофија своје време мислима обухваћено.“ Тема представља део цитата преузетог из Хегеловог дела „Основне црте филозофије права“, међутим, ученици датој теми прилазе слободно, мењајући контекст, што беседе чини личним и оригиналним. Такмичари су били следећи ученици:

Огњен Костић (III-2), Уна Пејић (III-6), Дуња Мартинов (III-3), Маша Никић (III-3), Теодора Стефановић (III-3), Михајло Атанацковић (III-3) Александар Раданов (IV-6).

Стручни жири радио је у саставу: Наташа Лакатуш, наставник филозофије, Марина Пејић, наставник српског језика и књижевности и Страхиња Сарић, мастер правник.

У ужи круг ушле су ученице Теодора Стефановић и Дуња Мартинов, да би након десетоминутне припреме одржале импровизовану беседу на тему: „У почетку беше реч“.

Коначном одлуком жирија, за победника овогодишњег такмичења проглашена је Теодора Стефановић. Тиме се пласирала на републички ниво такмичења, одржано у Новом Саду, у Гимназији „Светозар Марковић“.

Проф. Гордана Дунаи

ФИЛОЗОФИЈА ЈЕ СВОЈЕ ВРЕМЕ МИСЛИМА ОБУХВАЋЕНО

„Треба се, дакле, бавити филозофијом или се опростити од живота и кренути даље...“, рекао је Аристотел. Нећемо се ми стварно опростити од живота, али ћемо пропустити прилику да водимо живот у којем можемо открити ко смо ми. Која је сврха тога? Зашто да само не препустимо паметнијим да мисле и филозофирају. Па да, није то наша ствар. Нама је лепше да се завалимо у фотеље, укључимо неки добар ријалити програм и пустимо да нам мозак хипнотишу лица са малих екрана. Тако је много лакше. Зашто бисмо покушавали да упрегнемо наш мозак, кад се можемо препустити садржајима за које нам мозак и није потребан? Знам, тешко је данас живети као филозоф. Већина би помислила: „Зашто они говоре оно што мисле? Можда су полудели. Имају ли они какве користи тога?“ Али заборављамо да се не раде све ствари из користи. И филозофија у буквално преводу са грчког значи љубав према мудрости. Али не одговара ни политичарима да има много филозофа. Нису ни они наивни, вероватно им се мота по глави: „Један више који мисли, значи један мање којим можемо манипулисати.“ Често су знање и ученост биле трн у оку тоталитарним државницима. Хитлер је спаљивао књиге, а Стаљин је забрањивао њихово објављивање. Неки су због своје филозофије платили главом, попут Сократа и Ђордана Бруна.

Карл Јасперс, у књизи „Увод у филозофију“ пише да су се у антици филозофима сматрала људи који су били потпуно независни. Они нису били заробљени у канџама државе, нити су се препуштали идеологијама. Сачували су свој ум од спољашњег наметања мишљења. Градили су унутрашњи свет на основу рационалног размишљања и живели су изоловано. Водили су менталну хигијену која

им је омогућила да критички размишљају и одбацују оно нетачно. Шта можемо данас научити од њих? Кад уђемо у мрачни лавиринт савременог живота и када нам се заврти од брзине садашњице, време је да се окренемо себи. Филозофија постаје лампа која осветљава лавиринт. Откривајмо наше улоге у том свету. Комуницирајмо са људима, слушајмо их. Кроз медитацију се окрећемо себи и бивамо први пут искрени да кажемо шта не ваља и шта се може променити. На крају дана сумирајмо све и извучимо закључак: шта смо добили и шта смо изгубили и зашто је све то добро или лоше. Јасперс је такође рекао и да је „филозофирање уједно учење о животу и спремности на смрт“. Јасперс нам хоће рећи да ћемо филозофски размишљањем водити бољи живот, али ћемо свесни бити да је и смрт једнако природна ствар као и живот. За разлику од античких филозофа, не требамо живети изоловано, него требамо изаћи у стварни свет и бити спремни да се боримо за слободу и истину.

Не дозволимо себи да нам други покажу излаз из лавиринта, јер ћемо кренути ка погрешном излазу. Не позивајмо се на ауторитете, јер ниједна филозофија није коначан суд о свету, јер свако време носи своју филозофију која исказује своје виђење света, како је то и Хегел рекао. Сагледајмо ствари из што више доступних углова и створимо мишљење које ће се нама чинити поштено. Будимо спремни да се препустимо вечним трагањем за смислом и истином. Постављајмо питања, а одговори које добијемо биће путокази ка новим питањима. Филозофија ће нам тако омогућити да истражимо неистражене делове нас самих, да померимо границе оног што нам је познато и да искажемо оно што мислимо.

Огњен Костић III-2

ДНЕВНИК ИЗ ТРШИЋА

Када сам у мају 2022. године освојила треће место на републичком такмичењу „Књижевна олимпијада“ у Сремским Карловцима, награђена сам и седмодневним боравком у Научно-образовном културном центру „Вук Караџић“ у Тршићу где сам учествовала у радионицама и предавањима из српског језика и књижевности за најуспешније средњошколце. Предавачи су били с београдског Филолошког факултета који је заједно с Друштвом за српски језик и књижевност и Министарством просвете и организатор ове обуке.

О том лепом и занимљивом искуству сведочи и мој дневник...

3. октобар, понедељак

Стигла сам у Центар, пријавила и добила кључ собе коју ћу делити са још две девојке. Док сам их чекала, прошетала сам се око комплекса уживајући у чистом ваздуху. Када сам се вратила, затекла сам две девојке из Београда које ће ми бити друштво наредних 10 дана. За ручком сам упознала и остале и сазнала одакле долазе и које школе похађају; има нас из Зрењанина, Београда, Новог Сада, Јагодине, Врања, Шапца, Пожеге, Сомбора и Краљева. Главна тема ове године за нас, била је ко ће шта уписати. После ручка отишли смо до Вукове куће. Први пут сам била тамо. Водич нам је испричао читав историјат ове куће и породице Караџић. Погледали смо ентеријер, уписали се у књигу утисака, и вратили у одмаралиште. Пре вечере одржан је састанак са професорима и предавачима који су нас упознали с курсом чији смо учесници. Атмосфера је током вечере већ била опуштенија. Преостали део вечери провели смо причајући и слушајући музику.

4. октобар, уторак

Буђење у 8, доручак у пола 9, а затим предавања. Тако ће нам отприлике протицати и преостали дани. Прва два часа била су везана за интердисциплинарну књижевност коју нам је предавао проф. др Славко Петаковић. Попричали смо о томе шта је књижевност и које су њене одлике. Споменули смо разне методолошке приступе у изучавају књижевности: позитивизам, руски формализам, структурализам, семиотику. На првом часу тема је била „Песма о Еуридики“, Ивана В. Лалића. Наредна два часа одржала нам је професорка Јана Петровић. Најпре је било речи о лирском субјекту; отворено је питање да ли се лирски субјект може поистоветити са аутором. Потом смо анализирали Његошеву песму „Ко је оно на високом брду“.

Граматику нам је предавала сарадница Милена Милетић. Отворила је веома занимљиву тему: језичке недоумице на друштвеним мрежама. Изнела је свакојаке примере неписмености, што доказује како друштвене мреже може да користи свако, као и то да није све истина што прочитамо на интернету. Расправљали смо да ли се каже: Лазаров или Лазарев, на Тенерифима или Тенерифама, српски или србски.

Слободно време искористили смо обилазећи Тршић. После вечере смо гледали филм „Балкански шпијун“ како бисмо се спремиле за сутрашње часове.

5. октобар, среда

Започели смо причу о „Балканском шпијуну“ (који смо претходно требали и да прочитамо). Почели смо од својстава драме и комедије, а затим смо прешли на Ковачевићево дело. Издвојили смо кључне речи и око тога градили целу причу. Два часа су пролетела за трен. Веома занимљива комедија са свакаким дешавањима

и ликовима подстицала нас је на многа различита мишљења. На часу граматике наставили смо јучерашњу тему. Највећу дискусију покренула је недоумица како се каже: разумеј ме или разуми ме. Након тога имали смо још један час књижевности на ком смо обрађивали песму „Шапат Јована Дамаскина”. Нова ствар коју сам сазнала на том предавању био је поступак лирске маске.

Слободно време искористили смо за одлазак на палачинке у ресторан „Библиотека”. Поподневна предавања држали су проф. др Славко Петаковић и сарадница Јана. То су нам била и последња дружења са њима. Најпре смо интерпретирали песму Ивана В. Лалића „Плава гробница”, а код Јане нам је задатак био да прочитамо песме Милене Марковић: „Под лозом”, „Велико питање” и „Снага”. Ове модерне песме смо различито доживели. Највећу полемику изазвали су вулгаризми и жаргонизми које ауторка користи. Неки су били мишљења да је тако нешто неукусно. Другима то није сметало и веровали су да и таква лексика има уметнички смисао.

6. октобар, четвртак

Данас нам је распоред мало измењен. Преподне, после доручка, имали смо 4 предавања. Први час нам је држала Ивана Васиљевић. Наставили смо и интерпретацију трагикомедије „Балкански шпијун”. Посебно смо се посветили монолозима у овом драмском делу.

Веома занимљива била је и радионица граматике. Латиница или ћирилица, које писмо више користимо и зашто? Последње предавање за први део дана одржао нам је професор Небојша Ђорђевић. Покушали смо да прочитамо један део „Мирослављевог јеванђеља” и да га преведемо. Затим смо са тим повезали песму Милоша Црњанског „Моја Раваница” и дискутовали о томе.

После ручка – шетња до манастира Трноша. Испоставило се да је пут био много захтевнији него што смо очекивали. Шест километара пешачења, узбрдо по стрмим шумама и зеленим пољанама, и доспели смо до познате чесме Девет Југовића, а затим и до манастира. По повратку, чекао нас је још један задатак – слушање Црњанског како рецитије своје познате поеме „Стражилово” и „Ламент над Београдом”.

7. октобар, петак

У Центру „Вук Караџић” није битно који је дан у недељи. Сваки дан је време за образовање, одмор и дружење. Преподне смо прво имали час књижевности на ком смо се упознали са новим појмом: актанцијални модел драме. Записали смо најважније ствари, и добили задатак да овај модел применимо на дело „Балкански шпијун”. Следиле су веома занимљиве радионице о англицизмима у српском језику. Разговарали смо о томе какве врсте постоје, да ли су они потребни у нашем језику или нису, да ли сваки англицизам има адекватну реч у српском језику која би га заменила. На

књижевности смо анализирали „Стражилово” Милоша Црњанског.

Открили смо и талентованог глумца међу нама. Било га је лако наговорити да нам одглуми један од монолога из „Балканског шпијуна” и каже „Жал за младост” из драме „Коштана”. Затим смо одслушали читање последњег одломка из „Друге књиге Сеоба”. Вече у Тршићу не би било потпуно без дружења у кафићу „Библиотека”. Отишли смо тамо како би се лепо опростили од оних који су морали раније да оду. Добра атмосфера постала је још боља када смо на рачун куће сви добили по порцији палачинки.

8. октобар, субота

У непуном саставу наставили смо радионицу „Дијалекти у српском језику” – једну од мени омиљених. Читали смо књижевна дела писана у дијалектима и уочавали разлике међу њима. Сви смо се забавили читајући туђе дијалекте, с нама необичним акцентима...

На књижевности смо причали о „Другој књизи Сеоба” Милоша Црњанског. Тумачили смо завршетак књиге и повезивали мотиве и теме са његовом песмом „Стражилово”. На другом часу завршавали смо радионицу везану за „Балканског шпијуна”.

Последњег радног дана били смо слободни до ручка, па и после. Зато смо још једном обишли Тршић и прошетали се до Вукове куће. Кад смо се вратили у одмаралиште, професори су нам јавили да ћемо гледати још један филм: „Професионалац”. Одгледали смо га уз хамбургере.

Јако занимљиве за мене биле су приче о нашим градовима и њиховој култури. Највише сам научила о Врању, јер су пријатељи оданде стално хвалили свој град и причали свакакве анегдоте везане за њега. Научили смо и нове речи од њих. На пример, „облекло” значи одевна комбинација. „Њекње” има два значења, једно је прекјуче а друго се користи у смислу мало сутра. Реч која нам се највише свидела је „жмити” – не радити ништа, одмарати се.

9. октобар, недеља

Данас, последњег дана, устала сам нешто раније него обично како бих се поздравила са онима који први одлазе, а потом вратила да се наспавам. Синоћ смо касно легли. На доручку смо сумирали утиске, и признали да нам је свима жао што се враћамо кући. Време нам је овде пролетело. Спаковали смо се, сели у главну просторију и чекали превоз који је долазио по нас. Причали смо са професорима, и полако испраћали другове. Дошао је ред и на мене да кренем. Поздравила сам се са свима. Обећали смо да ћемо остати у контакту. Договорили смо се и да ћемо се видети поново следеће године на републичком такмичењу, ако не и раније!!

БРОНЗАНА МЕДАЉА РАСТКУ ПОПОВИЋУ НА СРПСКОЈ ОЛИМПИЈАДИ ФИЛОЗОФИЈЕ

Растко Поповић, ученик одељења 4-7, освојио је бронзану медаљу (треће место) на Српској олимпијади филозофије (СОФија). Такмичење у писању филозофског есеја одржано је у Пожаревцу, 18. марта 2023. Такмичило се укупно 46 ученика из 25 градова.

Ученици су писали есеј на једну од задатих тема, које су дате у виду цитираних мисли различитих филозофа, на енглеском језику.

Организатори такмичења су Пожаревачка гимназија и Српско филозофско друштво. СОФија представља квалификационо такмичење за Међународну филозофску олимпијаду (International Philosophy Olimpiad), која се одржава маја месеца сваке године, у циљу неговања филозофског промишљања света.

Роден, Мислилац

Progress, far from consisting in change, depends on retentiveness. When change is absolute there remains no being to improve and no direction is set for possible improvement: and when experience is not retained, as among savages, infancy is perpetual. Those who cannot remember the past are condemned to repeat it.

George Santayana, *The Life of Reason: The Phases of Human Progress* (1905-1906)

INTRODUCTION

I will begin this essay, as many writers do, by letting you subject yourself to a thought experiment. Ask yourselves – how much does my life differ from that of the early homo-sapien; the first of our species to leave the comfort of tree branches, and by brandishing tools, explore the ground below? You will inevitably find that you have it much, much easier. So we must have progressed, right? Humans have thought, discovered, innovated, invented and developed so far and wide that efficiency today is the highest it's ever been. So high in fact, that nobody should have to worry about their very existence, like the homo-sapien, since the human spirit has evolved so much that everybody's needs could easily be met... right? So, one must ask themselves, why is this obviously not the case?

In this essay, I will touch on individual, systematic and absolute progress through multiple levels of observing the topic. I will also explore and attempt to define the notion of progress through the dichotomy of change as an ultimate adjustment, and change further retained into the essence of a being.

“CAN PEOPLE CHANGE?”

I'll begin by taking the most common example of this phenomenon, the question raised daily mostly by people who don't usually engage in philosophical thought. Whether it be about a family member with a substance abuse issue, a romantic partner engaging in adultery, or an old friend

who has went behind our backs one time too many – our emotional attachment to them doesn't allow us to heartlessly cut them out of our lives, even if it is for the better. But if they stay how they currently are, we would only be damaging ourselves. So the obvious question arises, can they change?

Taking the very common, yet immensely emotionally impactful example of this, cheating on a partner, we can start building an argument; if one genuinely loves another person, they would never betray their trust and hurt them in such a way. Then why is this behavior still so prevalent? The answer lies in the cheaters lived experience beforehand – the amount of emotional hurt they have experienced themselves, covered by layers and layers of emotional walls and self-defense mechanisms, allows them to commit such acts, whether or not they feel remorseful later. The immaturity shown by such behavior is a manifestation of a lack of emotional education during their lifetime; i.e. if they hadn't loved the person they cheated on, they could've communicated that and broken up. This rejection of communication is not a natural occurrence, it is a direct symptom of a lifetime of building a flawed emotional system, based on ones we are exposed to in our environment, especially during childhood. Logically following this explanation, I believe that this person fully possesses the ability to change, as they weren't naturally born “a cheater”, they were moreso made one by their environment and their reactions to it – and learned behavior can be unlearned.

This still doesn't answer the question of why this issue

is so prevalent; trivializing the argument again, it is obviously a very difficult thing to tear down and rebuild entire emotional systems developed throughout our lives, and most people either don't know how, don't have the access to resources to help them, or aren't even aware of their ability to do so. Considering how difficult achieving this personal progress is, although possible, the common saying of "once a cheater, always a cheater" unfortunately, still applies in practice. Still, I stand by my point that the essence of this behavior, and the person themselves, is changeable – however, although effectively the same in a behavioral sense, there is a fundamental difference between two ways of creating this change in oneself. I will expand on this in my next example.

THE "FUNCTIONAL PSYCHOPATH"

In recent history, patients with ASPD (antisocial personality disorder), people who have been historically recognized as "psychopaths" for their narcissism and complete lack of empathy, have been, through therapy, integrated into society to such an extent that today exists a notion of a "functioning psychopath." A person with no sense of care for others, who somehow still manages to contain their narcissistic behavior to the level where they can live a life seemingly not impacted by their condition. Obviously, years of therapy are necessary for this level of cognitive awareness and mindfulness to be implemented in their daily decision making, but it is entirely possible. The only problem is – they haven't gotten rid of their psychopathic urges, they have only learned to control them. In essence, they are the same person – they have just adjusted their behavior accordingly to the expectations of their surroundings. This sort of adjustment without any fundamental difference in their core being is what I would simply call "change."

That is where the cheater and the functioning psychopath differ – where one is able to reach the true essence of their being, and through a conscientious effort create an absolute change in themselves; the other can only create adjustments of their current self – being completely debilitated of the option to essentially change (at least in the aspect I'm currently observing).

► Here I'd like to quickly reflect on the previous paragraphs and make a more general statement:

Change is an added adjustment/alteration to the essence of a being, while progress is integration of said addition, morphing it's essence toward its absolute form.

(I use the word "integration" here as a replacement of "retention", as I find that integration in this context is a higher order concept, which in fact even requires retention, where both are necessary, so to independently state retention there would be redundant.)

Building from the fact that progress always leads *toward* this absolute form, it is easy to conclude that, by its definition, it is an irreversible action.

So, where does this lead us?

THE PHILOSOPHY OF THE UNABOMBER

Ted Kaczynski, better known as "the Unabomber", has famously opened his manifesto with the sentence: "The industrial revolution and its consequences have been a disaster for the human race." He wasn't critiquing the invention of an efficient tool resulting in the reduction of necessary labor during the process of production – he was critiquing its impact in the very specific socioeconomic context of its existence. What the industrial revolution did was not what one might assume by observing it in a vacuum – reduce the amount of time and labor expected from workers in hopes of building a more civil society, where people wouldn't have to break their backs every day in order to assure their existence, but could put in a significantly lower amount of time and effort, while still accomplishing all that is necessary for society to function, and bettering and fulfilling their environment and themselves by working. No, instead what was accomplished by this "epic human milestone" was the exact opposite – humans could now be labeled as replaceable and unnecessary, where the owners of said machines completely controlled who worked, how much they worked, and how much they got compensated for it. Is this what we would call progress?

Through slavery, feudalism, and currently capitalism, our society has incredibly "progressed" by the colloquial definition of the word. But what happens when we apply the one I provided above? All the freedoms we have today that the feudal worker didn't, are purely adjustments made to the exploitative nature of the class system, specifically made to address and compensate for any and all technological progress that could disturb the status quo of such systems, like the capitalist apparatus we see today. Having more of those freedoms doesn't relieve us of the nature of our exploitation, it only makes us better oiled cogs in the machine created to squeeze us dry.

THE LIFE OF REASON; OR, THE PHASES OF HUMAN PROGRESS

22 Награђени филозофски есеј

We see this phenomenon to this day, where the late-stage capitalist idea of liberalism is focused on such individual freedoms that only marginally create any change in the system, that although detrimental to itself, have such a non-observable impact on the status quo that allowing them to happen is like spraying WD-40 on a squeaky cog. All of the liberties we've been fighting for the past century for were only granted to us in order to suppress the movements that sparked them, to create a sheen of equality that would satisfy the worker unconscious of his position – and the movements that couldn't be silenced by granting them these rights, because they were asking for “too much”, well, they had to be silenced in a less subtle way. The best example of this is operation COINTELPRO, created during the last quarter of the previous century in the USA to lie about, vilify, silence, spread propaganda against and sometimes even violently suppress any worker's organizations mobilizing against the systematic oppression they faced.

It is in the best interest of capital to prevent any real progress – because the only step in the direction of real progress it could take would be its own dismantlement. That is why the capitalist apparatus is so insistent on keeping the, what I've been referring to as, the status quo. It is nothing more but attempts to deviate from the current system just enough to keep the masses of unconscious workers satisfied, while masking those marginal horizontal changes as the linear idea of progress presented by the ruling class.

The essence of our existence, completely shaped by the essence of the system we live in, stays the same through all of these micro-adjustments.

WHAT IS FOR US TO DO?

For the sake of not reciting pure theory, I'll keep this paragraph short – I would call on Marx's teachings as an answer. The only action dynamic enough to forcefully integrate itself into the essence of today's economic system would be a worker's revolution – everything else would just inevitably lead to an even stronger dictatorship of capital.

Imagine, hypothetically, a future where all labor is automated – preformed by robots and artificial intelligence. There are two possibilities for the regular worker, two opposite existences.

1. Nobody is forced to work anymore – the robots do it all. Everybody has all of their needs met, when they work they don't do it to ensure their survival; they do it for the love of the work itself – to improve and fulfill their own personality, and to contribute to the community around them.

2. Nobody is forced to work anymore – the robots do it all. The people who own the robots have all of their needs met, in fact they have access to all of the luxuries of the world. Planes, yachts, the best doctors and all the finest foods – I mean, at the end of the day, they deserved it right? They worked so hard to reach where they are it would be unfair to even assume that their wealth isn't earned fairly and that

Љубица Мишић II-2

possibly, shouldn't even belong to them. The rest of us though, we don't have such privileges. The workers are expendable, replaceable – unnecessary. We are left to our own devices, where primal fears kick in – how do we survive the night? With nobody to take care of us, it's kill or be killed. We have to take care of ourselves. But that's human nature, isn't it? We are obviously by nature these evil, scheming beings, who would fall to Machiavellianism any chance they get – and not products of our system.

BUT HOW COULD WE FORGET?

A counterargument for my conception of progress could be one presented historically. Immediately after attempting to define “progress” in the way I have above, Heidegger's quote about how “we have forgotten that we have forgotten” has been pestering me. He argues that over time, we have lost the search of true Being, fully immersed in questioning existence by including ourselves – where he calls back to the pre-Socratic philosophers who have almost exclusively done this. Not only that, but going a level further, we have even forgotten the very fact that we have lost this almost childlike curiosity, effectively rendering our philosophizing meaningless. So, if thinking this way brings us closer to truth, the essence of Being, doesn't forgetting what Heidegger states we have forgotten mean not only reversing, but going multiple steps backwards in the path of progress? I would argue, from a Hegelian perspective, that even with these stages of forgetting, the absolute spirit is still taking the steps necessary to achieving its truthful form. Even these seemingly backward steps are on the path of progress, since they are only setting the stage for the next stage of the spirit's development. Everything is.

Jovan Robal osvojio je treće mesto na Haverovom konkursu u kategoriji literarnog rada školske 2021/22. pod mentorstvom prof. sociologije Senke Jankov

Kratak istorijski istraživački rad – Oni su preživeli i one su preživele **PRIČA O DR MARKU ŠTAJNERU**

Nisam se oduvek interesovao za temu holokausta. Upoznavanje sa životnom pričom Jovana i Dine Rajs, kroz projekat Ambasade Švedske, najviše me je podstakao da počnem da se bavim ovom temom. Došao sam do ideje da istražim da li je u mom kraju bilo Jevreja koji su uspeali da prežive Holokaust i da ispričam njihovu priču, pošto je izuzetno važno da svaka od tih sudbina ugleda svetlost dana, jer ćemo na taj način doprineti negovanju kulture sećanja kojoj se u Srbiji ne pridaje dovoljno pažnje.

Izabrao sam da tema mog rada bude životna priča lekara, dr Marka Štajnera iz Srpske Crnje. Nakon opširnog sakupljanja materijala, shvatio sam da se suočavam sa manjkom dokumentovanih informacija, stoga sam se više okrenuo svedočenjima ljudi koji su poznavali dr Marka. Istaživanje je teklo veoma teško i sporo, što usled manjka dokumentovanih informacija, što usled zatvorenosti ljudi da pričaju o ovoj temi. Ipak, bilo je onih koji su pristali da mi prenesu svoja sećanja o doktoru Marku, o kome su imali samo reči hvale.

Dr Marko Štajner rođen je 1897. godine (prema nekim izvorima 1895) u Velikoj Kikindi. Otac mu se zvao Samuel, a majka Hermina i oboje su verovatno ubijeni u Beogradu 1941. godine. Marko je imao sestru Blanku Štajner, udatu Atlasz (Atlas). Ona i njen muž Armin Atlasz su ubijeni u Aušvicu 1944. godine. Marko je takođe imao i brata koji je živeo u Kanadi, ali o njemu gotovo da nema podataka. Marko je završio medicinski fakultet u Mađarskoj 1923. godine i specijalizovao je ginekologiju, što mu je najverovatnije i pomoglo da preživi rat, ali o tome nešto više u nastavku.

Prema tvrdnjama ljudi koji ga se sećaju, bio je odličan stručnjak i još bolji čovek. Nije mario za to ko pripada kojoj veri ili naciji, lečio je sve kojima je lekarski tretman bio potreban. Radio je kao lekar u Srpskoj Crnji, ali zbog manjka lekara službovao je i po okolnim mestima, pre svega u opštini Žitište.

Nacističkom okupacijom Banata nastupio je težak period za banatske Jevreje. Već na početku rata su skoro svi Jevreji pohapšeni i odvedeni u logore. Uprkos tome što na prostrou na kojem je dr Štajner službovao nije bilo dovoljno lekara, on je ipak odveden na streljanje u Jajince. Pošto je Štajner bio poznat kao odličan lekar, jedan mladi nemački oficir ga je pronašao i obratio mu se za pomoć. Naime, mladi oficir je imao trudnu ženu u jako lošem zdravstvenom stanju, pa je doktoru Marku rekao: „Ako mi spaseš ženu i ti ćeš preživeti!” Zahvaljujući Markovoj stručnosti, porodilja je preživela, te je oficir odlučio da održi zadatak reč i pomogne Marku da se spase od smrti. Kada je došlo vreme da Marko bude streljan, oficir je upitao svog komandanta da li može on lično da ubije doktora, što mu je komandant dozvolio. Oficir je na streljanju pucao Štajneru u nogu i ranio ga, da niko ne bi posumnjao u njihov plan. Nakon pucnja Štajner je pao u raku i tu proveo neko vreme dok ga nisu izvadili. Zatim je Štajner prebačen do bolnice u Beogradu i tamo zamenjen za jednog tek preminulog Nemca, a lekar koji ga je sačekao u bolnici mu je zamenio identitet i predstavio ga kao da je Nemač. Kada se Štajner oporavio od rane, uspeo je pod lažnim identitetom da pobege u Mađarsku, gde je boravio skoro do kraja rata.

O Štajnerovom boravku u Mađarskoj nema nikakvih podataka. Poznato je da se iz Mađarske vratio u Jugoslaviju verovatno krajem 1944. ili početkom 1945. godine i da se priključio Narodnooslobodilačkoj borbi u aprilu 1945. godine. Zemlja koju je posedovao na potezu između Banatskog Dvora i Česterega, oduzeta mu je tokom okupacije, ali mu je odlukom suda vraćena neposredno nakon rata 1945. godine.

Štajner se ženio dva puta, prva žena mu se zvala Lili Štajner, rođena Pauker i verovatno je ubijena 1945. sa mađarskim Jevrejima. Sa prvom ženom je imao sina Ladislava, koji je takođe bio lekar, ali Marko sa sinom nije bio u dobrim odnosima iz nima nepoznatih razloga. Druga žena mu se zvala Lea, rođ. Mandel (poreklom iz Amerike), sa njom Marko nije imao dece. Nakon rata dr Štajner živi i službuje u Srpskoj Crnji, ali leči ljude i po okolnim mestima. Prema nekim navodima, jedno vreme je bio upravnik bolnice u Torži (današnje Savino Selo), a kasnije i upravnik bolnice br. 9 u Novom Sadu. Ima tragova da je kao lekar radio u Molinu, gde je nakon rata bio logor za Nemce iz tog kraja. Neki tvrde da je bio predsednik fudbalskog kluba u Crnji. Sve ove navode nije bilo moguće do kraja istražiti i potvrditi. Zasigurno znamo da se 1956. godine seli iz Srpske Crnje u Beograd i tamo otvara privatnu ordinaciju. Kuću u Crnji prodao je i kupio vilu na Banjici. Iako je napustio Crnju, nastavio je da održava kontakt sa ljudima iz Crnje i okoline. Pored lekarskog posla, Štajner se bavio i trgovinom. Donosio je meso i slične proizvode sa sela i prodavao ih u Beogradu. Preminuo je 1970. godine od leukemije. Nakon njegove smrti, vila na Banjici je eksproporisana zbor izgradnje puta, a njegovoj ženi Lei dodeljen je stan, koji je posle nasledila njihova služavka Katica Mesaroš, koju su smatrali za ravnopravnog člana porodice. Neki delovi iz života doktora Štajnera ostali su nerazjašnjeni. Najkomplikovaniji deo priče o dr Marku jesu njegove rodbinske veze. Na spomeniku Markovog sina Ladislava i njegove supruge Kosare Mladenović Štajner, pojavljuju se imena za koja ne možemo sa sigurnošću reći u kakvom su odnosu bili. Pojavljuje se ime Lili Štajner i pretpostavka je da je to Markova prva žena, ali prema svedočenjima ljudi prva žena mu se zvala Marta. Zatim na istom spomeniku stoji i ime Jelene Grabinski, rođ. Valdner, a za nju ne možemo ni pretpostaviti u kakvom je srodstvu bila sa ostalima čija se imena nalaze na spomeniku.

ИНТЕРВЈУ С ПРОФЕСОРКОМ ЛИДИЈОМ ЧОЛИЋ СВЕТ КЊИЖЕВНОСТИ И ИЗАЗОВИ ГИМНАЗИЈЕ

Професорка Лидија Чолић обележила је наше школовање у Зрењанинској гимназији и то је разлог због ког смо се одлучиле да је интервјуишемо. Била нам је разредни старешина у првој години, личност која нам је помогла да се адаптирамо на ново окружење. Такође, заинтересовала нас је за свој предмет као и за саму књижевност. С обзиром на то да професорка Чолић ове године одлази у пензију, схватиле смо да је ово и јединствена прилика за разговор с нама.

Зашто сте одлучили да студирате српски језик и књижевност?

Ја сам од детињства обожавала да читам. Кад сам кренула у школу упознала сам се са литерарном секцијом коју је држала чувена учитељица, Олгица Пандуров. Обузео ме је тај свет књига. После ми је предавала дивна наставница, Божица Рајић. Оне су ме инспирисале. Уз њих сам још више заволела језик и књижевност. У тадашњој Другој гимназији сам ишла на друштвени смер. Тамо сам имала врсне предаваче. Кад сам завршила гимназију двоумила сам се око избора факултета. Размишљала сам да можда студирам неки језик или књижевност. Књижевност је победила, јер то сам у ствари ја. Просто то је мој свет и нешто што сам одувек волела.

Зашто сте изабрали да радите баи у Зрењанинској гимназији и шта Вам је она донела?

Дакле волела сам гимназију већ као ученица, иако је то тада била мало другачија школа. Ишла сам у тадашњу Другу гимназију која се истицала хуманистичким наукама.

Кад сам дипломирала, прво сам радила 8 година у основној школи, а од 1991. радим у Зрењанинској гимназији. Гимназија је била једна јако угледна школа. Критеријум за упис је био веома висок и радили смо са изузетним ђацима. Ретко ко је имао тројку. Била сам јако срећна када ми се указала прилика да радим у Зрењанинској гимназији. То је значило да се враћам у ту школу где сам некад била ученица, где бих могла да пренесем знања, која нису као за основце базирана на граматички и основним правилима, него да са ученицима, адолесцентима, могу да разговарам дубље о књижевним питањима и свему ономе што је занимљиво у књигама. То ми је пружало неко задовољство, та комуникација са ђацима, упућивање у тајне књижевности, нарочито упућивање у симболични језик књижевности, који нам у ствари тумачи свет у ком живимо.

Како бисте у неколико реченица описали Ваш рад у овој школи?

Никада не кажем да идем на посао већ да идем у школу. Понекад се осећам као да сам и сама још увек ученица. Као да свако то књижевно дело које радимо испочетка читам, налазим нешто ново, сазнајем са ученицима. У мом раду најважније је тумачење књижевног дела, упућивање ученика да боље разумеју књижевност и поруке које се налазе у књигама. Волим

да то буде истраживачки рад, да ученици прво добију задатке, да читају са неким усмерењем. Уз то, мислим да је разговор о књижевности јако добра прилика и за неговање језичке културе, али и за лепо понашање. Да мало унесемо нешто лепо у нашу баналну свакодневицу; лепо говорити, лепо писати и лепо се опходити, уживати у књижевности. Такође, сматрам да не могу ја проценити какав је тај рад био, то остаје на ученицима да кажу колико су задовољни. Што се мене тиче, ја сам се увек трудила да будем фер, да се договоримо шта ћемо и како ћемо радити. Не волим да дајем изненадне контролне, већ да све буде унапред утврђено и договорено. Исто тако, увек ми је било важно да критеријуми буду јасни; шта је за коју оцену и шта ћу и како ћу питати.

Које књиге бисте препоручили и шта Ви читате?

Приметила сам кроз разговоре са ученицима да се мало читају наши савремени писци. Препоручила бих скоро преминулог, дивног писца, Дејана Тиага-Станковића. Осим њега, ту су Ђорђе Лебовић (Семпер идем), Горан Марковић (Београдски трио), Владимир Пишталко (Тесла, портрет међу маскама, Сунце овог дана). Волим да читам Ивана Ивањића, Душана Ковачевића, Мухарема Баздуља, Радослава Петковића, Михајла Пантића... Тренутно су ми пријале књиге Мирјане Дрљевић и Угљеше Шајтинца. То би био неки мој избор наших аутора. Што се страних аутора тиче, писци које бих истакла су Марио Варгас Љоса, Рејчел Каск, Роберт Зеталер, Бернхард Шлинк, Људмила Улицка, Умберто Еко, Елена Феранте, Елизабет Страут, Џоан Дирион... Томе никад краја јер се нове књиге увек појављују и ја увек желим да све прочитам. Не бирам жанр, радознала сам да упознам све што ми се учини вредним (романи, приче, биографије, есеји). То је свет који ми изгледа поједнако битан као и стварни живот.

Да ли мислите да ће заинтересованост младих за књижевност временом опадати или расти?

Цитирају један стих Бранка Миљковића. Он је рекао: „Поезију ће сви писати и нико је неће писати“. Тако је описао будућност. У тренутку кад буде постојала инфлација речи и кад сви буду нешто писали, као да више нико неће ништа ни писати. Можда смо ми сад дошли у то време кад због друштвених мрежа сви могу да напишу шта год мисле. Али колико људи уопште читају то што се пише? Ту се негују кратке форме, не пази се на стил и језик, пише се површно и непажљиво. Права литература, која иде дубље у суштину људских живота и проблема постаје тешка за данашње читаоце и децу, али то је само неки данак времену. Увек постоје они који воле да читају, који су томе посвећени. То је отприлике неких

20%-25% посвећеника. Тако је било пре 30 година, тако је и сад. Књижевност тражи стрпљење, тражи да одвојите време. Мислим да је то нека константа и да нема везе са околностима.

Које су Ваше омиљене успомене на Ваш професорски рад?

За мене је сваки успешан час једна лепа успомена. Неки ученици су говорили о томе да им је на часу било лепо. У ком смислу? Унапред смо се спремили за анализу дела истраживачким задацима. На часу смо разговарали о битним темама и пронашли одговоре у књижевним делима, ђаци су били инспирисани тим делима.

Исто тако се радо сећам ђака који су били окренути мом предмету, волели га, а касније можда и студирали. Увек ми је драго кад их сретнем и чујем да су наставили тим путем.

Раније смо имали и много занимљивих приредби које смо правили са ђацима ентузијастима. Поводи су били годишњице писаца, матурске прославе... Увек сам волела да имамо кључну тему и да око тога изградимо програм. То ме је испуњавало.

Лепе успомене су ми и такмичења и кад ученици остварују неке награде. Мада, ја нисам такмичарског духа и то ми је мање важно.

Можете ли да наведете неколико смешних ситуација које су вам се десиле у раду с децом?

Било је безброј таквих ситуација, не могу све ни да их запамтим, али неке остају за сва времена. Сигурно да један од непревазиђених „бисера“ јесте кад је дечак у брзини, желећи да што више исприча о роману Чича Горио, изговорио реченицу: „Чича Горио се наљутио на своје ћерке јер му нису дошле на сахрану“. Наравно, то је лапсус, али сви смо се насмејали.

Смешан је био и коментар једног ученика који није могао недељма да пронађе лектуру, па сам му ја предложила да купи књигу пошто није била скупа, а он је рекао: „Шта ћу после с њом да радим?“. Такође, кад је један ученик коментаришући Објашњење Суматре, где последња реченица гласи: „Ја сам после у хотелу у Новом Саду од свега тога написао песму“, упитао: „А шта он од тога има?“. Дакле, смешно је кад неко не разуме тај свет уметности, па каже искрено из неке своје визуре која је сасвим другачија.

Какви су ученици и професори били некад, а какви су сад?

Мислим да се ученици данас не разликују много од прошлих ученика. Оно што се разликује су околности под којима су одрасли. На почетку моје каријере школа је заузимала важније место на лествици вредности, како код родитеља, тако и код самих ученика, па чак и код професора. Сматрало се да је знање важно. С временом више ни родитељи ни ђаци нису сигурни да ли желе темељно знање или можда желе само оцене. Затим, неки родитељи се питају да ли је школа важна, то су ми и отворено рекли. Питају се да ли деца могу да лепо живе и зарађују и без образовања. Што би се мучили? Неки хедонистички, другачији ставови су се јавили током времена. Сем тога, сматрам да су деца све више постајала поборници кампањског рада. Не мислим да су они криви. На то их тера систем, где имају много контролних и тестова. Ја сам раније често говорила ученицима да мозак не трпи насиље. Кад се нешто набуба на брзину, после се брзо и заборави. Што се професора тиче, они су раније били заштићени и ауторитетом саме институције у којој су радили. Школа им је дозвољавала да наступају самостално. Мислим да данас, нажалост, професори могу да се ослоне само на себе и на свој рад. Систем им не

пружа подршку већ слаби њихову позицију. Стичем утисак да су ученици добили много права, а мање одговорности. Са професорима је обрнуто. Уз то, лабавост система видим и у томе што су савесни ученици преоптерећени, а они који шпекулишу – презаштићени. То су апсурди који стварају огорченост код младих.

Знајући да Ваша деца живе у иностранству, шта имате да поручите деци која стреме ка истим жељама?

Моја деца су отишла у иностранство, али морам рећи да су овде завршили своје студије. Као студенти су одлазили на праксу у иностранство. Прво су се тамо упознали са ситуацијом и могућностима за рад, а после тога су отишли као одрасли и формирани људи. Нису имали тај проблем прилагођавања у други школски систем.

Мислим да ко год жели да оде, треба то да проба и да види свет. А да ли ће тамо и остати, зависи од много чега. Онај ко жели да иде, морао би и да се упозна са условима живота у иностранству, као и да упозна себе. Треба бити храбар, ведар, спреман на превазилажење тешкоћа. Рекла бих идите и упознајте свет, па ако вам се не свиђа, имате где да се вратите.

Какав бисте савет дали ђацима који желе да студирају исто што и Ви, а какав млађим колегама?

Што се тиче будућих студената књижевности, мислим да је јако важно да то упишу зато што то воле, а не због много слободних места на овим катедрама у данашње време. Не из прагматичних разлога. Ако упишу књижевност јер стварно мисле да је то њихов позив и да их то испуњава, онда мислим да ће уживати. Посао који могу радити није само школа, могу бити и новинари, као и много тога другог. У данашње време има много нових занимања на интернету којим се могу бавити. Ако нема истинске љубави за тај предмет, онда боље да бирају нешто друго.

Колегама не знам да ли треба нешто да поручујем и да ли су савети добродошли. Ако бих се усудила да нешто поручим, онда бих рекла да су колеге некако разапете. Професори треба да одрже добру комуникацију на часу, да инспиришу ученике, да од сваке ситуације у практичном раду воде нешто добро и смислено. Уз то, да о свему што раде воде администрацију, а то оптерећује и гуши креативност. При том, државна матура за коју се не зна како ће изгледати, то је терет и за наставнике. Њихова одговорност је да ученици буду добро припремљени.

С друге стране, и ученици имају своје специфичности. Некада им је важнија оцена него знање, што наставницима тешко пада.

Рекла бих колегама да никако не подлегну администрацији, да знају да је њихова креативност и њихов час нешто најважније. Цитирала бих бившег директора гимназије Милоша Миливојчева, који је младим колегама пре 30 година рекао: „Професор није чиновник“.

Како се осећате поводом Вашег одласка у пензију?

На јесен ће бити пуних 40 година које сам провела као професор. Сматрам да сам испунила своју мисију, да сам дала све што сам могла и да мирне душе могу тај део живота да заокружим. Жао ми је што остављам своје ученике, али дошло је време за промену. Очекујем да ћу имати времена за неке активности којима до сад нисам могла да се посветим довољно. Не сматрам то као време пасивног живота.

Милица Брдар, Тара Мајкић III-1

Данило Киш *Гробница за Бориса Давидовича*

Борба за истину често се своди на то да онај који се бори једва истрајава не штедећи себе ни у ком сегменту те донкихотовске борбе.

Тако је Данило Киш, након што је кроз триологију *Породични циклус* описао трагику детињства обележеног ратом, у којем је жртва погрома Јевреја био и његов отац, одлучио да због занесености и незнања студената (углавном левичара) обелодани истину о још једној пошасту 20. века – стаљинизму.

Гробница за Бориса Давидовича, коју чини седам приповедака, особено је дело које поред приказивања совјетске стварности, испитује људскост, понос битисања у систему опште неправде, истрајности у борби за истином. Сваку од прича Киш је посветио неком од својих пријатеља или узора: Мирку Ковачу, Бориславу Пекићу, Андреу Жиду, Карлу Штајнеру, Леониду Шејки, Филипу Давиду.

Ликови приказани у *Гробници* могу бити стављени у било који други систем и тамо би имали исте улоге. Идеалисти који су читав живот посветили револуцији и стварању бољег света често завршавају као неподобни, допадају дугогодишњег робијања, и као што Џони Штулић у песми *Проклето љут*, каже. „импозантна голет на сметлишту“. Свеprisутни у свим сферама друштва су и апаратчици, војници партије, који послушно, попут паса, извршавају партијске наредбе све у нади да ће се неко од њихових шефова смиловати и

дати им неки виши положај, тако да се осете битним и смире савест, пошто су претходно своје револуционарне другове продали све под изговором „да су то радили за државу“.

Киш у појединим моментима (не)намерно делује као хроничар државе из које је дошао у Француску шездесетих година, јер се и комунистичка власт у Југославији након Другог светског рата оштро обрачунавала са политички неподобнима, од којих су неки били и носиоци револуције.

Након објављивања, књига је наишла на салву критика апаратчика који су кријући своје налогодавце, критиковали дело на књижевном плану и оптуживали Киша за плагијат. Он се достојанствено, без тешких речи одбранио делом „Час анатомије“, чиме је код сваког угледног књижевног критичара избрисао најмању помисао да је његово дело плагијат.

Сјајно обрађиване теме кроз уметничку форму потврдили су Кишов статус, једног од највећих књижевника са ових простора. Већ поменутом Џонију Штулићу ово дело је било инспирација за песму „Филигрански плочници“. Сва Кишова дела могу служити као инспирација да се људско достојанство у тешким и репресивним временима не сме продати и да је то, после свега једино што се не може одузети.

Огњен Костић III-2

Огњенов друг из одељења, Стеван Станков, препоручује књигу Марк Аурелија *Самоме себи* а Јован Робал – *Semper idem* Ђорђа Лебовића

гимназијски професори предлажу:

Проф. психологије Исидора Давид:

Данијел Големан *Емоционална интелигенција*

Проф. филозофије Гордана Дунаи:

Виктор Франкл *Нечујан вапај за смислом*

Борислав Пекић *Беснило*

Вилијем Пол Јанг *Колиба*

Проф. математике Биљана Гошевски:

Олдос Хаксли *Врли нови свет*

Марко Видојковић *Плес ситних демона*

Даглас Адамс *Аутостоперски водич кроз галаксију*

Марина Левицка *Кратка историја трактора на украјинском*

Гузел Јахина *Зулејха отвара очи*

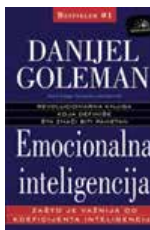
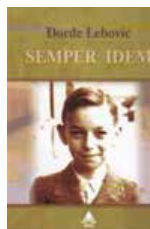
Ијан Мајџуан *Искуљење*

Александар Мекол Смит *Прва дамска детективска агенција*

Фредерик Бакман *Човек по имену Уве*

Маркус Зусак *Крадљивица књига*

Ју Несбе *Слепи миш*

Проф. физике Никола Танкосић:
 Франц Кафка *Замак*
 Данило Киш *Гробница за Бориса Давидовича*
 Борислав Пекић *Беснило*
 Херман Хесе *Степски вук*
 Иво Андрић *Травничка хроника*
 Бранимир Шћепановић *Уста пуна земље*

Проф. Српског језика и књижевности Марина Пејић:
 Александар Тешић *Клетва каинова*

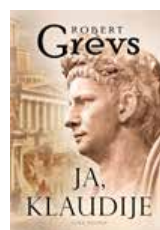
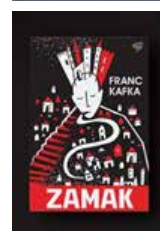
Проф. латинског језика Вера Радишић:
 Толстој *Рат и мир*
 Марсел Пруст *Једна Сванова љубав*
 Бранко Ћопић *Башта сљезове боје*
 Меша Селимовић *Тврђава*
 Џејн Харис *Запажања*
 Маргерит Јурсенар *Хадријанови мемоари*
 Симон де Бовоар *Други пол*
 Шарлота Бронте *Џејн Ејр*
 Иво Андрић *Знакови поред пута*

Проф. математике Горан Манигода:
 Милош Црњански *Сеобе, II књига*
 Михаил Булгаков *Мајстор и Маргарита*
 Антонио Табуки *Тристано умире*
 Николо Аманити *Не бојим се*
 Алфред Кубин *Друга страна*
 Лоренс Дарел *Грчка острва*
 Том Рајс *Оријенталиста*
 Проф. биологије Ивана Сланкаменац:
 Халед Хосеини *Ловац на змајеве, Хиљду чудесних сунаца*
 Роберт Грејвс *Ја, Клаудије*

Проф. информатике Милан Суботић:
 Ирвин Јалом *Проблем Спиноза*
 Томас Ман *Чаробни брег*
 Горан Петровић *Исповест таванице која се љуспа*

Проф. енглеског језика Татјана Тасић:
 Ентони Дор *Сва светлост коју не видимо*
 Маркус Зусак *Крадљивица књига*
 Риучар Франклин *Уска стаза ка далеком северу*
 Едвард Раденфурд *Лондон*
 Харпер Ли *Убити птицу ругалицу*
 Пјер ла Мир *Мулен Руж*
 Казуо Ишигуро *Остаци дана*
 Кејт Мортон *Заборањени врт*
 Мет Хејг *Поноћна библиотека*
 Гејл Ханман *Сада сам сасвим ОК*
 Софи Хана *Мистерија три четвртине*
 Агата Кристи *Смрт у облацима*

Viktor Frankl
 NEČUJAN
 VAPAJ ZA SMISLOM

Јесен

цвет је усамљен
стоји у саксији
поред других цветова
сам.
цвет је усамљен
његове
латице су
превише беле
за прљави свет
црни.
цвет је усамљен
понекад
бива ударен
крилом прозора
али мирује.
цвет је усамљен
први
повиће своје латице
јер нема лептира
да га прелети
беле латице.
цвет
ко је то
усамљен у свету
као цвет у саксији
међу другим
цветовима.
цвет је ружан
бедан
грозан
зато је усамљен
нико га не воли
нико
нико.
цвет је усамљен.
цвет можда и није цвет.

Михајло Манигодић I-3

Куле од песка

Градимо куле од песка
Нас жарко сунце бије
Изнад нас хладни ветар вије
Све да се достигне вечност небеска
Док осека влада надзиремо високе зграде нашега града
Кад надође плима и снажни талас удари
Сутрадан опет исти посао се ради
Тако у вечити круг као луда марва
Марва која гази једне друге само да
би до небеса подигли веће куле
Све то ветар одува као пепео сагореле луле
Стари темељ који вечито стоји
Безбројне векове броји
Гледа како нови талас стиже
Како је почетак и крај све ближе

Константин Бјелаши

Izmaglica

Nije siv, блед је
Dan је upao u лоше raspoloženje
Pa то prenosi на нас
Onako нечујно, чујеš promukli glas.

Možda је bolestan
Iли pati од neuzvraćene ljubavi
Iли, jednostavno, svestan
Šто poglede okrećemo ka jednoj
spravi,
A не prema njemu,
Pa zbog toga vodi dilemu.

Sad се oblak nebom klati
Rasteže се po belome plaštu
U trenutku tonuvši u san,
Dok на slikarskom platnu, postade nejasan
Pa bajne приче sniva,
A onaj osmeh povetarцем skriva.

Raznosi га, noseći u praznine
Vekovima, izgubljene ravnine
I zemljine kose dira
U nekom kutku tražeći mira
Pogledom svežim ispira
Dok nepomično stoje dirke
One pesme, gorke lirike.

Emotivno stabilan

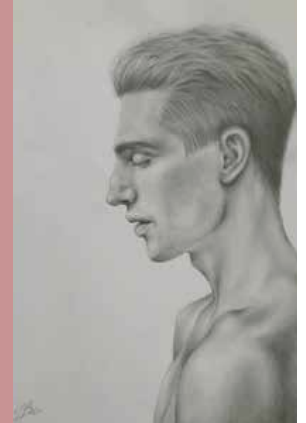
Vidim drvo, али нема korena
Vidim samo praznu ljušturu-koru,
Koja се odlama на krajevima smrznutih grana.

Vidim reku, али нема pecaroša
Riba još manje, suština је sledeća
Oni су već upoznati sa naftom.

Vidim sunce, али нема oblaka
Magla се polako raširila sunčanim stazama
Otvaram prozor, gledam kroz staklo.

Žarki zraci peku moje oči, one gore
Ja vrištim, niko не чује moj trepet straha
Sam sam, а oni govore о meni.

Hvala вам за sve,
Emotivno stabilan.

Jelena Bačo III-8

Nemanja Radulj III-9

Поезија је неизрецива тајна

Емоције су једина ствар која разликује људе од животиња и робота и једина незаменљива ставка која утиче на свачију личност. Иако нам се чини немогуће, једног дана можда сретнемо особу која има исте физичке карактеристике као и ми, али се по једној ствари сигурно разликујемо, а то је оно што се налази у нама.

Све оно што нас окружује буди у нама разне осећаје, а кроз живот свако од нас покушава да схвати и разуме своје емоције које су врло често компликоване и збуњујуће. Када више не знамо како неке да дочарам своја осећања, и учини нам се да су речи изгубиле сврху, поезија је једини преостали начин на који можемо да искажемо своје емоције. Када нам ништа друго не помаже да смиримо буру осећања, била то бол, срећа или чак и бес, папир и оловка ће нам пружити ту могућност да све то искажемо кроз поезију. Ако се у нама нађу нека сложенија осећања са којима се до тада нисмо сусретали и нису нам сасвим јасна, на папиру ће се све рашчистити и посложити тако да свака реч дође на своје место, а и да се мир врати у наше тело. Некада је довољно да читам поезију коју је неко други написао, а да је ни не пишемо сами. И сам чин читања и разумевања поезије помоћи ће нам у схватању сопствених емоција. Некада је човеку потребно неколико година да у потпуности разуме све што се у њему збива, а поезија свакако убрзава тај процес. Није ни чудо што свако ко почне да пише поезију, касније не може да се заустави на само неколико редова. Када једном олакшамо душу, после нам представља проблем да чувамо емоције скривене у себи. Баш због тога песници имају мирне душе; своје бурне емоције оставе на папиру, а душа им остане чиста и неузнемирена. И не плаше се тога што им је душа огољена и што није скривена у редове бола и мржње, јер су та осећања оставили иза себе оног тренутка када су одложили оловку. Зато се и не плаше да воле, нити да буду повређени, јер знају и сами да ће се та осећања претворити у најлепшу поезију.

Све оно што је у нама тајно и мистериозно, све оно закључано и сакривено дубоко у нама излази на површину када узмемо поезију у руке. Сваки тај стих у нама буди разне осећаје за које нисмо ни били свесни да постоје, и то се дешава у сваком од нас, без изузетака. Све оно што речи крију ми не видимо очима, већ осетимо срцем, па се баш због тога каже да је поезија неизрецива тајна.

Ана Добаи IV-10

СТО ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ТОДОРА МАНОЈЛОВИЋА

(Велики Бечкерек, 1883 – Зрењанин, 1968)

Ове године навршава се сто четрдесет година од рођења Тодора Манојловића – песника, драматичара, есејисте, историчара уметности, ликовног и књижевног критичара, преводиоца с мађарског, немачког, италијанског и француског језика, једне од најзначајнијих фигура нашег послератног модернизма.

Студирајући у европским градовима (Пешти, Темишвару, Минхену, Базелу, Фиренци, Риму, Венецији...), формиран у кругу чувеног мађарског песника Ендре Адија, израстао је у ерудиту с дубоким увидима у токове савремене уметности.

Велики рат провео је на Крфу, као сарадник Новина српских и Забавника, а по доласку у Београд заједно с Винавером, Црњанским, Нушићем, и другим писцима основао је „Групу уметника“, а затим и библиотеку „Албатрос“.

Својим драмским опусом (Центрифугални играч, Катинкини снови, Опчињени краљ, Наход Симеон), модернизовао је сценски израз, међу првима је увео слободан стих и нов песнички сензибилитет, његови огледи припадају самом врху српске есејистике, а с теориског аспекта незаобилазна је његова студија Основе и развој модерне поезије.

„Богатством опште културе, ширином ерудиције, познавањем многих језика... космополитизмом, а нарочито теоријским схватањима (односно према традицији, поимање модерног, нова вредновања књижевноуметничких епоха, идеал синтетичког типа, историје књижевности, проучавање националне литературе у европском контексту), заузима сасвим особено место у међуратној српској култури. За живота је перципиран превасходно као песник новог сензибилитета и зачетник модерне српске драме. Међутим постхумно проучавање његових теоријских радова сврстава га у сам врх критичке мисли српског модернизма, али и показује да су његови ставови сасвим у духу тада најновијих европских идеја о књижевности и уметности.“

(М. Зоговић, Српски биографски речник)

ИЗ ДНЕВНИКА

Забележићу још и смирену јесењу ноћ
Изгубљеног и лагодног лутања
Дуж гломазних скоројевићких палата
И суморних заборављених старих уских плотова,
По широким безбојним новим улицама
И покуњалим пустим сокачићима,

У чијем се тада местимично прошараном
Испрекиданом мраку титрало, крило
Много необуздане чудне поезије.
На афишама и фирмама биле су исписане
Фантастичне песме и кабалистичке речи
Које смо домишљански везивали међу собом
И са звездама изнад нас.
Јер звезде су нам биле сасвим блиске,
Висиле су у грању још зеленог дрвећа
И падале су често као ватрене шишарке,
Негде, низ хоризонт од црне кадифе.
Дужину улица и заспалих позних часова
Кратили су наши разговори и ћутања,
Из којих су искрсавале тренутне нове звезде
И ноћни лептири сјајнији, лепши од оних
Што су лепршали око сијалица.
тако смо ишли дуго, дуго за временом
Што измиче – и хватали смо за крила
Ишчезавајуће тренутке; напослетку
У сетном светлу сивог праскозорја,
Држала је још само рука руку,
У знак завршетка игре и опроштаја.

Тодор Манојловић

Неда Стојић II-1

O KONCEPTIMA KOJI SE PREPLIĆU U FILOZOFIJI I KVANTNOJ MEHANICI

Koncept vremena i prostora

Da li je vreme ustvari jedna četvrta, temporalna, dimenzija? Ajnštajn je barem koristio tu interpretaciju, i po tom pitanju:

da li su prostor i vreme jedna celina, odvojeni pojmovi, ili je vreme možda svojstvo prostora? Pod pretpostavkom da prostor i vreme uopšte postoje.

Da li vreme i prostor uopšte postoje van naših umova, ili su samo način naših umova da se snalaze u fizičkom svetu oko nas (sposobnost da kažemo da se jedna stvar nalazi negde u odnosu na drugu; sposobnost da kažemo da se jedan događaj desio pre ili posle drugog)?

Vreme i prostor su svakako korisne alatke za razumevanje sveta oko nas, pitanje je samo, da li je u redu oslanjati se na njih do te mere, ako pre svega, mi ne znamo ni da li (i kako) postoje u svetu, ili su ipak samo naš podsvesni način njegove interpretacije.

Koncept atoma i vakuuma

Atom, u originalnom starogrčkom smislu, jeste čestica koja je u potpunosti nedeljiva, čestica takva, da se sve ostale stvari grade od njega; elementarna čestica. Problem je evidentan u samom imenu pojma, čestice koje mi nazivamo atomima mogu dalje da se dele, i samim tim nisu pravi "filozofski atom" o kakvom su Grci govorili. Naš trenutni kandidat za filozofski atom jesu prividno odgovarajuće nazvane "elementarne čestice". Pitanje se postavlja, ako smo pre smatrali za atome da su nedeljivi, a ispostavilo se da nisu, šta nas čini sigurnim da su elementarne čestice koje ih kompoziraju išta drugačije, šta ako i njih sačinjavaju neke još elementarnije čestice i čak šta ako to ide tako dalje u beskonačnost, da uvek postoji manja i deljiva čestica? Po kvantnoj interpretaciji filozofski atom možda ni nepostoji, već se elementarne čestice sačinjavaju od interakcija između kvantnih talasa, koje su dalje ili svojstvo samog prostora, ili je čak sam prostor svojstvo njih. .

Ako postoji atom kao "nešto", Grci su smatrali da mora postojati i nešto što predstavlja "ništa". Ovde, to je vakuum. U modernoj fizici i hemiji, smatra se da je čak preko 90% zapremine samog atoma vakuum. Doduše, ova praznina nije toliko "prazna" koliko izgleda. Ipak ga čine, u barem nekoj količini, fizička polja, poput jake i slabe nuklearne sile, elektromagnetne sile i sile gravitacije, kao 4 fundamentalne sile. Čak i da se ova polja ne uzimaju u obzir, ako podrazumevamo postojanje prostora kao fizičkog pojma, ovaj vakuum još uvek ne može da se kaže da je u potpunosti prazan.

Fotografija preuzeta sa stranice: <https://urbancube.rs/2020/02/iluzija-vremena-je-konstrukcija-ljudi-proslost-i-buducnost-su-prisutni-u-prostoru-i-vremenu-a-ta-cinjenica-cini-ih-jednako-vaznim-kao-i-sadasnjost/>

“Stvarnost je samo iluzija, mada veoma uporna.”

(Albert Ajnštajn)

“Našu stvarnost možemo prikazati ili kao trodimenzionalno mesto gde se stvari dešavaju tokom vremena, ili kao četvorodimenzionalno mesto gde se ništa ne dešava [‘blok univerzuma’] – i ako je zaista u pitanju ovo drugo, onda promena zaista jeste iluzija, jer se ništa ne menja, sve je naprosto tu – prošlost, sadašnjost, budućnost. U svakom trenutku imamo iluziju da se prošlost već dogodila, da budućnost još ne postoji i da se stvari menjaju. Ali jedino čega sam svestan je trenutno stanje mog mozga. Jedini razlog zbog kojeg se osećam kao da imam prošlost je taj što moj mozak poseduje sećanja”.

(Fizičar Maks Tegmark, Tehnološki institut Masačusets)

GUIDED COMPOSITION BASED ON A PHOTO AND SOME BASIC INFORMATION

New Orleans, Louisiana, a city known for its ability to produce some of the best foods and music the US has ever had, is also the birthplace of Darcy Fontaine, one of my dearest friends I met during my trip around the States.

Growing up in the south, Darcy was always surrounded by the hospitality and music taste of the people native to the area. As she was maturing a bit, she realized that that is the lifestyle she also wants to experience so, as soon as she turned 16 she got a job in one of the most famous, if not the most famous, restaurants in the New Orleans metro area, Galatoire's. Gradually moving up from a waitress to head chef in a span of 8 years, and keeping that position these past 3 years.

Darcy is definitely a perfectionist, leaving little to none room for error in her kitchen, even if it means sacrificing her well being. As I've heard stories she can get pretty manic and unpredictable with her reactions, under the excuse that everything should be perfect. But I have to say she does hold up to the standards she set for herself.

She lives with her twin brother Hugo, also known as Ginger, famous from "Gator Boys" TV show. Hugo is actually also her best friend, and when they aren't busy with their professions, they will commonly go to the animal shelter to volunteer, or just have a casual evening listening to old jazz classics like the works of Louis Armstrong and such. Darcy doesn't understand the "new wave" of music and why people like it. She says hip hop and rap should not be considered anything more than street music for thugs and criminals.

Although Darcy seems well - put - together and calculated almost all the time, she couldn't achieve that without blowing some steam off every night at the local karate dojo, in which she did acquire a black belt and many trophies from tournaments. She says that karate is the ideal sport for her, because it connects her mind and body in a way nothing else does. She doesn't like team sports

where she is dependent on someone. Being 5' 8" also helped her out in karate, as she is always taller than her opponents.

The breakup with her ex- boyfriend, Gary a couple of years ago really shattered her for a while, because they were supposed to get married, and then he cheated on her. It really left her thinking what she could change about her life to make her happy again. She focused solely on her career and kept cold to everyone but her brother. She started wearing mainly formal clothes suited for her, keeping her hair tidily tied in a bun, buying lacquered shoes, and wearing little to none makeup. I have to say, she pulled the independent business women look excellently. Even her facial features harmonized with her temper, always leaving a good impression on people.

So right now, she only cares about three things, her brother, her career, and her newly adopted Basset hound, Napoleon. She could not resist his sad look one day when she was in the animal shelter and just had to take him home with her. I have seen recent pictures of him and I have to say I understand her lack of rigidness towards that cute little guy.

Sergej Grahovac IV-2

CAGE

When I look into his eyes I see freedom,
But does he think in mine there's a
cage?

I won't only see his gaze like a museum,
It is truly something I see out of such
range.

The way he turns life to the fully next
page,
When he speaks, talks and prays.
Even through the arguments full of
rage,
There is pure kindness in his gaze.

When I look into his eyes I see love,
But does he think in mine there's fear?
I trust not one more, my sweet dove,
Hold me in your arms, your heart is
near.

The way he turns around and looks at
me,
Thoughts, but there's so much to see.
But he thinks there is much we can yet
be,
Like how there is do re mi fa so la ti...

Dunja Zvekić IV-2

Dijana Gagić III-2

АКТИВНОСТИ ГИМНАЗИЈАЛАЦА НА ЕВРОПСКИ ДАН СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Европски дан страних језика 26. септембар обележен је и у нашој школи. Гимназијалци су уз помоћ својих професора приредили изложбу плаката на различите, занимљиве теме.

Тога дана ученицима су уручене међународне језичке дипломе којим је верификовано њихово знање из немачког, руског и француског језика.

Увече, истог дана, у Народном музеју, гимназијалци су у сарадњи с ученицима Средње школе „Вук Караџић“ из Сечња и зрењанинске Музичке школе „Јосиф Маринковић“ приредбу посвећену четирстогодишњици од рођења Молијера. Програм је спремила професорка француског Сања Вучуревић.

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ФРАНКОФОНИЈЕ

Месец март, у читавом свету, у знаку је франкофоније. Франкофону заједницу чини око 300 милиона људи који говоре француски језик. Међународну франкофону сарадњу на економском, политичком, културном и образовном плану остварује осамдесет осам земаља у оквиру организације ОИФ.

У Гимназији је 20. март – Дан франкофоније – обележен пригодним музичко-сценским програмом, у присуству француског амбасадора у Србији, његове екселенције господина Пјера Кошара.

Поред гимназијалаца у програму су учествовали и ђаци Музичке школе.

MESEC FRANKOFONIJE U SRBIJI

НАШИ ЂАЦИ, МОСКОВСКИ СТУДЕНТИ

Из сваке генерације наших гимназијалаца по неколико одважних ученика одлучи да студира у Русији. Када дође време за коначну одлуку, роје се питања која муче будуће студенте у вези са студијама, људима и начином живота у Русији. Стога смо, за све оне који су заинтересовани и желе да чују искуства других, припремили интервју са Драганом Косовићем бившим студентом међународних односа (Российский государственный гуманитарный университет), Шашом Туцић – садашњом студенткињом менаџмента (Плеханов Российский экономический университет) и матуранткињом Машом Туцић која, пошто је добила стипендију, планира да настави сестриним стопама.

На питање како је одлучио да студира у Русији, Драган каже: „У другом разреду гимназије сам од професорке руског сазнао да постоји могућност бесплатног студирања у Русији, а како сам добро знао руски језик, решио сам да искористим ту прилику.“ И Сташу је на овај корак мотивисала професорка, Московљанка – Ирина Убовић, која „нам је“, прича Сташа, „током целог нашег школовања причала о својој земљи, о њеним квалитетима, о могућностима и начину живота у Русији. Најпре сам само слушала њене приче, а у четвртном разреду, када је дошло време одлуке, колебала сам се и дуго размишљала о студирању у Русији, не знајући да ли сам спремна за студирање у иностранству. Али с обзиром да се нисам пронашла овде, у својој држави, одлучила сам да покушам и учиним себи студирање занимљивијим.“ Маша, свој будући подухват мумачи овако: „Волим изазове, желим да постанем најбоља верзија себе, те ми је одлука за студирање у Москви добро дошло да видим да ли сам довољно добра да се снађем у другачијем окружењу од оног у ком живим. Чула сам искуства других који су студирали у Русији и сви су били задовољни.“

О томе да ли му је тешко пао одлазак у непознато, у иностранство, Драган каже: „Није ми то тешко пало. То била моја жеља, а по природи сам неко ко воли да истражује непознато. Мада, морам признати, да су ми, на дан одласка, кренуле сузе јер остављам све иза себе и крећем у нови живот.“ О свом искуству одласка Сташа сведочи: „Наравно, везана сам за своју породицу, и било ми је тешко да је напустим. Велики је корак отићи од куће млад, тако далеко, знајући да се нећете видети пола године. Знала сам да неће бити једноставно, алито је мој избор, тако да сам то прихватила храбро, знајући да ће се једног дана исплатити.“ А Маша о својој одлуци раздвајања размишља овако: „Схватам да није лако студирати у иностранству, која год то држава била... Да, наравно да ће ми недостајати породица и пријатељи, али ако будем размишљала о томе да ћу себи осигурати неку добру будућност и да ћу постати оно што желим, онда ми то неће тако тешко пасти. Знаш да то радим због себе, како бих ја била срећна и задовољна, и да ће се све то исплатити једнога дана.“

А о својим очекивањима од Москве и студија, Маша вели: „Пре свега надам се да ће ме људи у Москви добро прихватити. Очекујем да напредујем, како везано за студирање тако и за језик.“ О својим утисцима о људима, и образовном систему, Маша година дана старија сестра каже: „Првих месец дана ми је било баш тешко. И што се тиче језика и што се тиче генерално навикавања. Била сам стегнута и бојала сам се да не погрешим док говорим. Људи су доста хладнији од нас, и нису толико заинтересовани за околину. Факултет је скроз коректан, пружа много могућности за усавршавање. Било који таленат, интересовање или жеља за нечим, могу да се негују и ради на томе. Образовни систем се доста разликује од нашег јер личи на образовање у средњој школи.“ А Драган каже: „Москва је предиван, али огроман град. За све је потребно доста времена, што ме је у почетку нервирало, али временом сам се навикао и на то. Како сам језик већ знао пре одласка, није ми тешко пало сналажење, али је свакако било чудно. Што се предавања на руском тиче, није било тешко слушати их, наравно, појављивале су се непознате речи, али колеге су увек биле спремне да ми помогну са објашњењем. Људи су доста хладнији, али то је свакако нормално, с обзиром да у Москви живи око 20 милиона становника, што је 3 пута више него у целој Србији. Факултет, сам по себи, није био тежак, јер је у Русији битније редовно учествовати на вежбама, него се спремити за испит.“

А на питање да ли планира повратак, свршени студент, Драган одговара: „Још у току студија сам знао да желим себе да остварим у Србији. Ја јако волим Русију и захвалан сам јој на стеченом искуству, али ниједну државу на свету не могу да волим више од своје земље, те тако себе видим само овде.“ На питање да ли планира повратак, Сташа каже: „Вероватно да, јер ми тамо не одговарају време и људи, јер нисам навикла на хладноћу – у сваком смислу. Планирам наравно и мастер тамо да упишем и надам се да се запослим у струци, али мислим да ћу бирати нека топлија места после тога.“ Маша о томе још не размишља, али мисли да све зависи од тога да ли ће после завршетка основних и мастер студија наћи посао у Русији. Волела би да се врати у Србију, али није сигурна да ће то остати њена коначна одлука.

Онима који планирају да студирају у Русији, Драган поручује: „Уживајте у времену и могућностима који вам се пружају. Искористите сваку прилику коју вам живот нуди! Упознајте нове људе, јер су познанства, на самом крају, најбитнија ствар стечена у животу.“ А Сташа: „Поручила бих да свако ко има довољно жеље и храбрости може да студира у Русији. Систем образовања је много лакши и исплати се отићи хиљадама километара далеко. Увек је сваки почетак тежак али, уз мало труда, све се исплати. Најбитније је да сте упорни, да желите да напредујете и успех је загарантован.“

Intervju sa slikarkom Galom Čaki

SPOZNATI ZAŠTA SI ROĐEN I ZACRTATI CILJ

Slikarka Gala Čaki jedan je od najrenomiranijih naših savremenih slikara. Poreklom iz Ečke, završila je Zrenjaninsku gimnaziju 2005/6, a stekavši master diplome iz slikanja i crtanja na novosadskoj Akademiji likovnih umetnosti, doktorske umetničke studije nastavila je na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu, gde je 2017. godine doktorirala. Član je Udruženje likovnih umetnika Vojvodine, a od 2014. godine i međunarodne organizacije "Art Link Us" čije je sedište u gradu Ehime u Japanu. Dobitnica je mnogih prestižnih stipendija, nagrada i priznanja. Slike Gale Čaki izlagane su širom sveta, a ona je za Put pričala o vremenu provedenom u našoj školi, inspiraciji i AI umetnosti.

Kakva sećanja imate na Zrenjaninsku gimnaziju i svoje nekadašnje profesore?

Živopisna. Polazak u vidu podizanja ruku celog razreda kao znanja na postavljeno pitanje jednog profesora me je uplašio moram priznati. Pomislih u sebi ovo je razred ozbiljnih štrebera sa kojima ću morati da se takmičim tokom naredne četiri godine. Pakao u najavi.

Primer pravog pedagoga je bila profesorica hemije Novković, koja je primetila moje beskonačno iscrtavanje sveske na času hemije. Nije mi zamerila neinteresovanje za hemiju, već me je uputila na profesora koji me je spremio za prijemni na Akademiji. Oboje su odigrali važnu ulogu u ubličavanju mog talenta. Sasvim slučajno. A možda i ne.

Poslednja godina u Zrenjaninskoj gimnaziji je bila izuzetno teška za mene, kako fizički tako i emotivno. Nakon časova u gimnaziji, pripreme za Akademiju su trajale i do posle ponoći. Svakodnevno, skoro godinu dana. Iako sam bila jedna od najvrednijih, najozbiljnijih učenika tokom celog školovanja u gimnaziji, mnogi profesori su mi otežavali pripreme. Skoro svi sem jednog. Posebnu zahvalnost dugujem svom razrednom Endre Dorogiju, koji mi je opravdavao silne časove izostanaka, jer je spoznao, kao pravi pedagog, ozbiljnost mog životnog puta. Čovek. Na poslednjoj godini izgubila sam skoro sve drugare iz razreda. Neprisutnost, nepomaganje, nedruženje vode ka gubitku ljudi, dragih ljudi, ali i postavci lekcije da ste samo Vi važni i Vaš san. Oni koji treba da ostanu ostaće. Težak rad, ozbiljnost posvećenja i žrtvovanje vode ka bržoj spoznaji za čega ste rođeni. Spoznaja vodi ka usmerenosti, a kada ste usmereni, nema trošenja energije na trivijalne stvari, pa je samim tim primetniji brži razvoj kako rada, tako i same ličnosti.

Postoji li neki događaj iz ovog perioda kojeg se rado sećate, koji biste izdvojili?

Iako sam skoro celom razredu naslikala jednu od tema na času likovnog, profesor Rudlof je jedino meni dao četvorku.

Rekao mi je da zvučnost mog imena i prezimena ne znače uspeh na polju slikarstva. Čula sam posle od drugih đaka kako je moje slike pokazivao kao primer odgovora na postavljenu temu. Takvi ljudi su uvek bili i biće krucijalni za moj razvitak. Postavlja se pitanje kako takvi profesori deluju na razvitak možda slabijih ličnosti? Da li oni ikada sebi postavljaju pitanje da su nedavanjem krila jednom biću možda preusmerili njegovu bit u nekom pogrešnom, drugom smeru?

Koji su Vam bili omiljeni predmeti, a koje niste voleli?

Iskreno, meni nijedan predmet nije bio zanimljiv. Zanimljivije mi je bilo da budem bolja od drugih, sami profesori svojim ličnostima, atmosfera na časovima, drugari.

Profesorica filozofije Aleksandra Maksić me je zaintrigirala svojom pristupom filozofiji i na tome sam joj zahvalna, jer je danas filozofija vrlo važan deo mog bivsta.

Profesorica psihologije, Milica Velimirović, takodje je svojim vrlo kreativim postavkama problema za razmišljanje uticala na moj dalji razvoj. Hvala im.

Kada ste otkrili svoj dar za slikarstvo i kakvi se bili Vaši počeci u sferi likovnosti?

Od malena sam crtala. Roditelji su me čak ostavljali samu kod kuće dok su radili, jer se nisam puno pomerala. Trebalo je sve te zidove u kući iscrtati. Crtanje mi je bilo zanimljivije od ljudi. Kasnije, kada sam izgubila jednu važnu drugaricu u životu, sa kojom sa išla u gimnaziju, shvatila sam da mi je upravo crtanje pomoglo da iznesem taj bol i gubitak.

Niko iz moje bliže ni dalje porodice nije bio povezan sa umetnošću. Imam specifične roditelje, roditelje koji su mi dozvolili da sama spoznam ko sam i nikada me nisu usmeravali ni u šta. Vaspitana sam da sve što radim, radim za sebe. Da nije bilo profesorice hemije, ko zna, ko bi spoznao moj talenat. Možda niko nikad.

Položila sam prijemni iz prve i ušla u jedan drugačiji svet u odnosu na svet gimnazije. Svet drugačijih ljudi, nimalo interesatnih za mene. Likovno stvaralaštvo je postajalo sve više i više predmet mog interesovanja, jer nije bilo egzaktno i odnosilo se na kreiranje sopstvenog sistema razmišljanja. Rekla sam sebi konačno pravi izazov za mene! Nakon doktoriranja na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu, shvatila sam da formalno obrazovanje nije ništa u poređenju sa iskustvom i znanjem koje sam sticala tokom petnaest godina postojanja na međunarodnoj likovnoj sceni.

U čemu pronalazite inspiraciju za kreaciju?

Slikarstvo je uman rad. Ja konstantno sve promišljam, gledam, igram se sa informacijama koje spoznajem i koje kreiram u sopstvene, likovne probleme. Ponekad stvaranje proizvoda iz impresije boje, ponekad ljudi, situacije, emocije, a ponekad je ono kompleksna postavka izviranja ko zna kojih spojeva gena, kolektivnog i sopstvenog nesvesnog. Sama učenost nije dovoljna: postoji znanje duha koje daje dublji uvid. Slikarstvo je moj život. Način bivstva.

Koji umetnici su Vas inspirisali ranije, a koje savremene slikare cenite trenutno?

Poštovanje koje gajim prema velikim, likovnim stvaraocima je uvek prisutno, jer sam mnogo naučila i učim od njih. Posebno mesto zauzimaju Đoto, El Greko, Ticijan, Rembrant, Matis. Danas je to Mark Bredford. Moje stvaralaštvo više inspirišu filozofi, književnici, psihoterapeuti. Trenutno radim jedan rad u kom povezujem dela Lakana, Šekspira, Kamia i Kjerkegora. No isto tako su mi važni i ljudi sa kojima delim život, od kojih učim, dobro i loše. Oni me otvaraju za neke druge svetove, koje nisam ni znala da imam. Moje slikarstvo ima tragičnu auru, jer ja od najozbiljnih životnih situacija stvaram lepotu. To je ta igra, kroz koju čovek doseže slobodu, duhovnu slobodu.

Šta mislite, kakva je uloga umetnika u društvu, a šta je to što društvo može da uradi za umetnika?

Uloga svakog čoveka je da spozna zašto je rođen, da spozna kakve dubine budućnosti nosi u sebi. Samo onaj koji zađe u vlastitu dubinu, može da vidi ono dolazeće.

Poštovanje različitosti ljudi je nešto na čemu treba da se poradi. Različitost nam nudi spoznaje, bogaćenje duha, života. U zemlji u kojoj je esencija preživljavanje teško je obrazovati društvo za lepo, umetnost, kulturu. Verujem da nisam slučajnođena u ovoj zemlji. Moja uloga je i da obrazujem ljude, da ih otvaram za lepo, umetnost, kulturu.

Mlade ljude koji se bave umetnošću često odgovaraju od želje da od umetnosti izgrade karijeru. Da li mislite da mladi imaju mogućnost da svoj kreativni potencijal ostvare u Srbiji?

Normalno je da se roditelji plaše da prepuste razvitak svoje dece kroz umetnost. Samo jedan posto nas živi od slikarstva u Srbiji, možda čak i manje. No, ja imam mišljenje da nije važno čime se bavite, važno je da budete najbolji u tome. Ja sam verovala, verujem, slikam, živim od slikarstva i živim za slikarstvo. Sve zavisi od čega ste krojeni i za šta ste rođeni. Sve je do nas samih. Ono što ja znam jeste da je za slikarstvo potreban enorman rad, posvećenje, puno odricanja, nemanje normalnog života, ali isto tako slikarstvo nudi sreću, onu najdublju, stvaralačku, nudi vam da ceo svet posetite svojim radom, da upoznate puno ljudi, da živite u najbajkovitijim mestima na zemlji i da na kraju jednog dana uđete u istoriju srpskog slikarstva. Da postanete besmrtni.

Trenutno je u medijima aktuelna rasprava o takozvanoj AI umetnosti, tj. slikama koje stvara veštačka inteligencija. Kakvo

je Vaše mišljenje o ovome? Da li se to može nazvati umetnošću, i zašto? Kako vidite budućnost umetnika?

Promišljam, povezujem, istražujem. Virtuelna realnost mi je oduvek bila zanimljiva, a što se tiče AI umetnosti, ne bih je podvodila pod umetnost. Umetnost je ono što ore vekovima brazde čovečanstva, a sama veština izvođenja likovnog problema nije umetnost. Ličnost, njen život jesu kreatori umetnosti, a ne sama, naučena veština izvođenja. Verujem da pojedinac uvek pomera granice postojećeg. Verujem da će se u budućem periodu pojaviti pojedinci koji će iskoristiti prednosti AI umetnosti i kroz svoju genijalnost je nadograditi na viši nivo stvaralaštva.

Za kraj, šta biste savetovali sadašnjim gimnazijalcima?

Spoznajte što je brže moguće za šta ste rođeni. Kada spoznate, napravite jedan cilj i neka vas niko i ništa ne remeti u izvođenju svog sna, sebe. Na kraju ste samo Vi važni i ono što vas navodi da budete živi. Sve drugo je bitisanje, a niste valjda rođeni samo da biste bitisali?!

In front of the painting A field like...

Minotaur, oil on canvas, 140X200 cm, 2022.

Tamara Zelenak IV-2

Интервју с професором Жељком Поповићем

ВЕРУЈТЕ У СЕБЕ И СВОЈЕ МОГУЋНОСТИ

Др Жељко Поповић ванредни је професор на Департману за биологију и екологију Природно-математичког факултета у Новом Саду. Изузетност је показао већ као ђак Зрењанинске гимназије, те је школске 2001/2. проглашен за ученика генерације.

Звање дипломираног биолога стекао је 2006. на Природно-математичком факултету у Новом Саду, а мастер студије завршио је на истом факултету 2007. године. Докторат из области молекуларне биологије стекао је 2014. на Биолошком факултету у Београду. Усавршавао се и у иностранству као стипендиста Међународног вишеградског фонда (*International Visegrad Fund*) из Братиславе и Британске фондације (*British Scholarship Trust*). Додељена му је стипендија Европске федерације биохемијских друштава (FEBS), а био је и учесник међууниверзитетских размена. Аутор је уџбеника и радова из области екологије, биохемије, молекуларне биологије и других хемијских и биолошких дисциплина. Помоћни је уредник часописа *Biologia Serbica*, члан Српског биолошког друштва, Биохемијског друштва Србије, Српског друштва за молекуларну биологију и Српског хемијског друштва. Полигота је, говори енглески, немачки, мађарски, чешки и словачки, као и француски језик. Добитник је различитих награда; једна од њих додељена му је 2012. године за најбољег асистента на ПМФ-у, према мишљењу студената (*iSerbia portal*), као и награда „ПМФ – то сам ја“ 2013. године.

Каква су Вам сећања на дане школовања у Зрењанинској гимназији?

Сећања на средњошколске дане су мени увек лепа. Још увек се живо сећам гимназијских ходника, дворишта, буке, смеха, жагора којима су били богати, а наравно, најчешће се сетим различитих догодовштина са часова. Волели смо и ценили наше професоре, премда неке више, а неке мање од других.

Да ли бисте истакли неког од гимназијских професора, у чијим сте предавањима уживали?

Ех, уживао сам у предавањима многих, па зато имам утисак да ћу се сигурно огрешити о некога, уколико их изоставим, јер готово већина мојих професора, осим безначајне неколицине, били су добри предавачи и педагози који су оставили неизбрисив траг у мом школовању. Имао сам задовољство и привилегију да ми предачи буду: проф. мр Марта Тот (биологија), проф. Марија Медаревић (хемија), проф. Славка Мијатов (географија), проф. Снежана Крлић (физика), проф. Александра Максић (логика), проф. Олгица Тришић и проф. Милица Велимировић (психологија), проф. Недељко Куљић (социологија), проф. Горан Ибрајтер

(филозофија) и наравно чувени проф. Петар Бодирога (српски језик и књижевност) и проф. Мирко Булован (музичка култура).

Да ли сте се током гимназијског школовања искључиво фокусирали на учење или сте остављали простор и за изласке, дружења... ?

Нисам само био фокусиран на учење, имао сам много ваннаставних и ваншколских активности. Био сам полазник ИС «Петница», активни певач у Омладинском хору «Коча Коларов» који је дириговао маестро проф. Булован, био сам оснивач и руководилац еко клуба Зрењанинске гимназије, био активни учесник рецитаторске секције под руководством проф. Љиљане Пинтерић, учествовао у међудодељеним такмичењима, тренирао сам активно тенис у ТК «Галеб», а у једном краћем тренутку и атлетику. Увек сам имао времена за дружење, упркос свим школским обавезама, као и неким сложеним породичним дешавањима.

Како сте се определили да студирате биологију и да ли сте одувек били заинтересовани за ту науку?

Мислим да је та нераскидива љубав према природним наукама усађена одавно у мени, будући да ми је отац био наставник биологије-хемије и мајка учитељица, али која такође више воли природне науке. Мислим да је одалзак у ИС «Петница» био пресудан моменат у мом животу, због које сам заволео науку. Имао сам прилике да радим са професорима и асистентима са Биолошког факултета и ПМФ-а у Новом Саду, да користим опрему, који многи ни на студијама не користе. Са својим истраживачким радовима сам освајао прва места на такмичењима из биологије и екологије и усмерио себе у поље биологије и биомедицинских наука.

Да ли Вас занимају и друштвене науке, нпр. историја, књижевност... ?

Наравно, волим да читам, нарочито када ми време дозволи. Волим романе, књиге, како оне историјске конотације тако и фикције. Волим да учим језике, говорим неколико светских и европских језика и константно учим нове. Језици су моја друга љубав.

Како бисте описали позив универзитетског професора и да ли сте уопште некада помишљали да ће то бити Ваш позив?

И да и не. Одувек сам имао у себи педагошку црту и волео да ширењем свог знања помажем људима. Мој позив доживљавам врло озбиљно, са великом ширином, будући да имам приступ генерацијама студената који

треба да буду окосница развоја нашег друштва. Сматрам да један универзитетски професор не може бити само стручан у својој области, већ да мора свакако имати и једну ширу улогу – бити добар педагог и узор за генерације које долазе. Да ли ћу у томе успети, време ће показати.

Какво је Ваше мишљење о стању школства у Србији, постоји ли нешто што бисте мењали у образовном систему?

Врло комплексна тема која се прожима у просвети од када знам за себе. Да, образовање треба да се мења константно и да се прилагођава друштвеним околностима, али наравно, то не значи да праве вредности треба урушавати. У нашем образовном систему видим велики број дивних и квалитетних професора и наставника, али који су, чини ми се, услед свеукупних друштвених дешавања, некако изгубили важност на друштвеној лествици или се многим од њих то чини тако. Мислим да садржаје предмета треба осваремењивати и трудити се да начини њиховог преношења буду актуелни, бар делимично у корак са потребама ученика.

Да ли сматрате да је критеријум оцењивања опао у односу на време када сте Ви били ученик и студент?

Не бих могао рећи, нисам сигуран у то, јер нисам у клупи садашњих ученика. Искрено се надам да није. Оно што сам примећујем као професор је да су се интересовања студената делимично променила и начини на који посматрају свет. Па с тим у вези, ни начини предавања, учења и оцењивања не могу остати исти, већ се морају прилагодити времену.

Чиме се бавите у слободно време, да ли имате неки хоби?

Слободног времена имам врло мало, будући да имам породицу, супругу и троје деце, па се трудим да што више времена проводим са њима. Волим у слободно време да шетам, трчим рекреативно, возим ролере са децом или пак нађем који минут за кафу са драгим људима.

Који музички жанр Вам је био омиљени као тинејџеру и да ли Вам се музички укуси мењао током времена? Како гледате на музички укус данашње омладине?

Немам афинитет према одређеном музичком жанру. Оставио сам себи, као дугогодишњем хорском певачу и љубитељу музике, слободу да ме нека песма или извођач очарају својим тоновима или изведбом, те због тога могу истински, без граница и предрасуда, да уживам у музици. Ипак, оно што заиста врло ретко слушам је новокомпонована народна музика, али то не значи да не могу да некада запевам уз такву музику у одговарајућој пригоди. Без обзира на то, немам ништа против оних који у таквој музици уживају свакодневно, јер као што је Цезар давно рекао: „Де густибус ет де цолорибус нон диспутандум“ или о укусима и бојама не треба расправљати. Сматрам да музика, као врста уметности која је човеку природно најближа, не треба да буде извор подсмеха или подозрења. Мислим да млади данас, као и раније имају различите укусе и афинитете према

разноврсним музичким правцима и жанровима, као и да би било неправедно и тешко све сврставати у један исти „кош“.

Коју књигу или филм бисте препоручили некоме у средњошколском узрасту?

Постоји велики број књига које су на мене оставиле утисак у том периоду и врло тешко ми је да издвојим одређену. Рекао бих да утисак о некој књизи обликује и време у коме се налази онај ко је чита. Ипак, сагледавајући целокупно друштвено стање у Србији, има једна књига коју сам прочитао после средње школе, а мислим да је било боље да сам је прочитао раније! То је књига једног великог србофила из Швајцарске др Рудолфа Арчибалда Рајса Чујте Срби, чувајте се себе! После готово једног века, прилике у нашој земљи врло су сличне и мислим да због тога сви треба добро да промислимо, да ову књигу уведемо у обавезну лектуру за завршне разреде средњих школа, како бисмо имали шансу за светлију будућност.

Шта бисте саветовали онима који желе да студирају биологију или неку сродну науку?

Верујте у себе, своје снове и послушајте себе. Ниједна професија, ниједан факултет не гарантује икоме посао. Заправо, универзитетско образовање служи за стицање знања и вештина, а то је једино што вам нико не може икада одузети. Молекуларна биологија, након пандемије која нас је задесила, опет је дошла у жижу јавности и мислим да је сада, као никада раније, јасно колико је наше друштво рањиво (и даље), јер је био довољан један мали сићушни вирус, безћелијски организам, да нас све уздрма до темеља. Стога, биологија, као наука о животу, никада не може бити „пассе“, јер живот је оно што покреће овај свет.

И за крај, какво је Ваше мишљење о перспективи младих људи у Србији, да ли могу да се остваре на прави начин у својој земљи?

Наравно да могу, ако то желе и желе да истрају у својим жељама и амбицијама. Пут до тога није лак, није једноставан и није увек изванредан, али у којој земљи постоје савршени услови? Мислим да је врло важно да млади људи схвате да треба да се боре за своје идеале, своје жеље и снове и да то не значи а priori да то могу да остваре само у својој земљи, нити да ће им тамо то бити лако. Неће им бити лако нигде. Мој савет за све њих је: будите спремни да чујете савете и искуства других, али не дозволите да вам они буду једина водила, будите увек критички настројени и верујте у себе и своје могућности. Чак и ако прецените себе, научићете добру лекцију, једнако као и када се потцените. На грешкама се учи и зато да бисмо дали себи шансу да учимо морамо у бројним ситуацијама искорачити из зоне ушущаности и сигурности, како бисмо преузели одговорност за своје одлуке, било да ће њихови исходи бити позитивни или негативни по нас у будућности. Једноставно – покушајте да живите свој живот онако као желите, јер други живот нико не добија!

SMRTONOSNO DEJSTVO STIMULATIVNIH DROGA

Život u naše doba pun je izazova, sve nam je brzo i lako dostupno. Pored veoma velikog broja prečica za "lako i brzo", današnjica sa sobom nosi i veliki broj izazova, iza kojih se kriju veliki problemi. Uz dostupnost informacija, komunikacije, putovanja, na listi brzo i lako dostupnih stvari, našla su se i zadovoljstva. Usvajanjem načina života, koji ne podrazumeva preterano veliki trud da bi se došlo do zadovoljstava, ona veoma brzo gube na značaju, a gubitak smisla u malim zadovoljstvima, u kombinaciji sa žudnjom da život postane još brži, zabavniji, energičniji, stvara se savršen teren za posezanjem za stimulativnim drogama.

Pojavom stimulativnih droga početkom 21. veka, čija je karakteristika da poboljšavaju raspoloženje, dižu samopouzdanje, pojačavaju koncentraciju i slično, narkomanija je počela da dobija nove obrise. Narkomanija kakvu je poznao 20. vek, koja je bila simbol crnila, tuge, mračnog sveta, zamenjena je modifikacijom novog doba, koju prate slike tinejdžera kako se zabavljaju na žurkama i festivalima. Naizgled bezopasan način razonode, način za bolju zabavu u izlasku, postao je ulazak u svet narkomanije.

Zabluda je da stimulativne droge ne stvaraju zavisnost, što rezultira tolerancijom i širem socijalnom prihvatanju stimulusa. Tačno je da ovaj tip narkotika ne izaziva fizičku zavisnost, apstinencijalne krize, koje su prva asocijacija na pomen reči „zavisnost”. Zaboravlja se, pritom, na psihičku zavisnost, ubitačnu po mentalno zdravlje. Najveća opasnost koja vreba na nepovratnom putu do psihičke zavisnosti je postepenost, tip zavisosti koji se stvara polako, dovoljno sporo da se simptomi veoma teško primećuju, dok još postoji mogućnost da se ona spreči. Tinejdžeri sami nisu sposobni da primete da im preta opasnost, sve dok se sve dosadne priče, koje su sa lakoćom odbacivali (smatrajući ih paranoičnim) – ne ostvare. Psihička zavisnost usled upotrebe stimulativnih droga ispoljava se u vidu stavljanja u fokus jedino droga, a zanemarivanja svega ostalog što je ranije bilo važno. Odjednom čak i žurke i izlasci za njih postaju dosadni ukoliko ne uključuju korišćenje droga.

Pored psihičke zavisnosti, koja je veoma spe-

cifična, sa veoma ograničenim rezultatima u lečenju, stimulativni narkotici spadaju u najopasnije supstance po nervni sistem. Prilikom konzumacije stimulativnih droga, veoma veliki broj nervnih ćelija biva ubijen, a znamo da se nervne ćelije ne obnavljaju i ne dele. Kada je reč o nervnom sistemu i

Душица Јерковић II-2

o fatalnim posledicama stimulativnih droga na nervni sistem, valja ukazati i na najopasniju posledicu upotrebe ovih supstanci: gubitak nervnih ćelija i razmere oštećenja koja nastaju u nervnom sistemu daleko prevazilaze disfunkcionalnost i postaju mentalni poremećaji.

Najčešći mentalni poremećaji, kao posledica oštećenog nervnog sistema, jesu psihotični poremećaji koji uključuju nemogućnost pravilnog opažanja sveta, a vrsta psihotičnog poremećaja koja se najčešće javlja, kada je reč o posledicama stimulusa, jeste šizofrenija. Ova bolest se, u ovakvim okolnostima, razvija do najtežih oblika, u kojima osoba čuje sugestivne glasove, oseća anksioznost izazvanu paranojom, sa još puno simptoma. Pojava psihoza, kod ljudi koji imaju problema sa korišćenjem stimulativnih droga, u najvećem broju slučajeva, završava se samoubistvom. Veoma je teško, gotovo nemoguće, živeti sa konstantim glasovima i osećajem paranoje, a psihotični poremećaji takodje su teško izlečivi, te je suicid jedini „izlaz” koji obolela osoba nalazi.

Zato – ne igrajte se glavom – klonite se droga!

**Моја је бајка:
да се у сну док се спава
добра чине, и да ништа
није јава**

1. Стихови су великог банатског и светског писца:

2. Којем српском великашу је угарски краљ Жигмонд 1403. даровао у посед и Бечкерек?

3. Чувени француски пијаниста Франц Лист свирао је 1820. на отварању дворца у околини Зрењанина који је данс познат под именом...

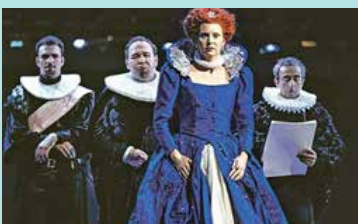
4. Секретар Организационог одбора савремених Олимпијских игара био је Великочечкеречанин:

5. У којој цркви се налазе оргуље из Бечкеречке синагоге коју су априла 1941. срушили окупатори?

6. Четвороструки оскаровац немачког порекла, конструктор филмских камера рођен у Перлезу 1936. зове се:

7. Позната позоришна, филмска и телевизијска глумица рођена 1977. у Зрењанину:

8. Како се зове наш суграђанин, фронтмен Партибрејкерса?

9. Првакиња света у каратеу (2002), прерано преминула Зрењанинка (1978 – 2022), с преко 30 титула и 100 медаља:

10. *Смисао живота се тражи, а живот гради као кућа. Ништа није унапред дато нити је ван нас,* тврдио је психијатар и психоаналитичар светског ранга рођен у нашем граду (1911– 1999):

AMO TI SE DESI ...

DA SE ODJEDANPUT ...

OSETIŠ KAO DA TE DAVE ...

DA SU TE RATVORILI ...

ILI SI U DEPRESEJI ...

ŠTA RADIŠ ? ...

PLAČEŠ ? ...

SVE LOMIŠ ? ...

PIJEŠ ? ...

FIGAŠ SE ? ...

ALI JA TI MIZEM ...

DA OSECATI SE LOŠE ...

NIJE TAKO STRAŠNO ...

JER IAKO MISLIŠ DA SU TE ZAPOSTAVILI ...

DA TE HRZE ...

DA SU SHANJILI TVOJU VREDNOST ...

DA SI NESREĆAN ...

IMA NEKO ...

ONDE I SADA ...

KO ZNA ...

KOLIKO VREDIŠ ...

KOLIKO SI VELIK ...

I ŠTO JE NAJVAŽNIJE ...

PUNO TE VOLI !